

INFORMATOR DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

wydany w ramach pilotażowego programu „Aktywny samorząd”
ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Świecie, grudzień 2016

Spis treści

1.	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).....	3
2.	Pilotażowy program Aktywny Samorząd.....	3
3.	Orzecznictwo.....	5
	3.1 Orzecznictwo dla celów rentowych.....	5
	3.2 Orzecznictwo dla celów pozarentowych	7
4.	Legitymacja i karta parkingowa osoby niepełnosprawnej.....	11
5.	Podstawowe ulgi i uprawnienia osób niepełnosprawnych.....	15
	5.1 Zwolnienie z opłat za używanie odbiorników RTV.	15
	5.2 Zestawienie ulg przysługujących osobom niepełnosprawnym w podróży środkami publicznego transportu zbiorowego (PKS i PKP)	18
	5.3 Ulgi komunikacji miejskiej oraz zwolnienia z opłat za parkowanie na terenie miasta Świecie.....	25
	5.4 Uprawnienia i ulgi pocztowe.....	27
	5.5 Muzea.....	28
	5.6 Biblioteki	28
	5.7 Ulgowa opłata paszportowa.....	29
	5.8 Zwolnienie z podatku od czynności cywilno - prawnych.....	30
	5.9 Ulgi i odliczenia w podatku dochodowym od osób fizycznych.....	30
	5.10 Prawa wyborców niepełnosprawnych.....	35
	5.11 Uprawnienia wynikające z ustawy o języku migowym.....	38
	5.12 Pies asystujący	39
6.	Wybrane świadczenia.....	41
	6.1 Renta z tytułu niezdolności do pracy	41
	6.2 Renta socjalna i renta rodzinna.....	44
	6.3 Zasiłek pielęgnacyjny.....	46
	6.4 Wybrane świadczenia z pomocy społecznej	47
7.	Uprawnienia pracujących osób niepełnosprawnych	50
	7.1. Czas pracy.....	50
	7.2. Przerwy w pracy	50
	7.3. Prawo do dodatkowego urlopu	51
	7.4 Zwolnienia z pracy.....	53
8.	Dofinansowania ze środków PFRON	55
	8.1 Turnusy rehabilitacyjne	55
	8.2 Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny.....	56
	8.3 Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	58
	8.4 Likwidacja barier architektonicznych	60
	8.5 Likwidacja barier w komunikowaniu się i technicznych	62
9.	Powiatowy Ośrodek Aktywnej Rehabilitacji Społecznej w Świeciu	64

1. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych działa na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 roku Nr 127, poz. 721 ze zm.). Środki finansowe, jakimi PFRON dysponuje mogą być przeznaczane jedynie na cele, które określa ustawa. Ustawa ta wyklucza możliwość finansowania przez PFRON rehabilitacji medycznej.

Fundusz jest instytucją wspierającą aktywność zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych. PFRON wspiera także pracodawców zatrudniających osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności oraz organizacje pozarządowe działające na ich rzecz.

Środki PFRON pochodzą m.in. z wpłat pracodawców, którzy nie zatrudniają odpowiedniej liczby osób niepełnosprawnych. Fundusz pobiera te wpłaty i przeznacza je na zadania określone ww. ustawą.

2. Pilotażowy program Aktywny Samorząd

Zgodnie z założeniami Europejskiego Modelu Społecznego Unii Europejskiej i Rady Europy niezwykle ważną rolę w obszarze ochrony osób niepełnosprawnych przed wykluczeniem społecznym odgrywają władze regionalne i lokalne. Odpowiednio zaprojektowana i wdrożona polityka społeczna państwa stanowi inwestycję, która przynosi korzyści wszystkim obywatelom i całemu społeczeństwu. Działania zmierzające do integracji społecznej osób niepełnosprawnych zwiększają potencjał rozwoju, a także sprzyjają zwiększaniu aktywności społecznej we wszystkich obszarach, m.in. na rynku pracy. Istotnym założeniem polityki społecznej jest dążenie do kompleksowego działania, którego podstawowym celem powinno być przygotowanie osób zagrożonych wykluczeniem do aktywnego życia w społeczeństwie.

Prowadzone badania społeczne, w tym Ogólnopolskie badanie sytuacji, potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych zrealizowane w latach 2008 - 2010 przez PFRON oraz Szkołę Wyższą Psychologii Społecznej, wyraźnie potwierdzają, że jakość życia osób niepełnosprawnych w zasadniczym stopniu związana jest z jakością funkcjonowania społeczności lokalnych, w tym władzy i administracji szczebla powiatowo - gminnego. Poprawa efektywności pomocy kierowanej do osób niepełnosprawnych wymaga zwiększenia odpowiedzialności samorządu za stwarzanie dogodnych warunków rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych wchodzących w skład społeczności lokalnej. Jak wynika z prowadzonych badań, władza i administracja lokalna powinna radykalnie rozwinąć swoje rozumienie problemów dotyczących niepełnosprawności. Z drugiej strony musi otrzymać dobre prawne oprzyrządowanie oraz silniejsze niż dotąd wsparcie finansowe dla działań prowadzonych wobec osób niepełnosprawnych.

W dniu 1 lutego 2011 roku Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych oraz Prezes Zarządu Związków Powiatów Polskich podpisali Porozumienie dotyczące współpracy w zakresie wspólnych działań samorządów powiatowych na rzecz realizacji karty praw osób niepełnosprawnych i ich integracji społecznej. Współpraca między stronami Porozumienia ma na celu wzmocnienie i usprawnienie współpracy z samorządami powiatowymi oraz wsparcie samorządów w podejmowanych przez nie działaniach na rzecz integracji osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej, w jak najszerszym zakresie.

Program Aktywny Samorząd jest ważnym krokiem w kierunku wydajniejszego modelu polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych. Działania przewidziane w programie uzupełnią plany ujęte w powiatowych strategiach rozwiązywania problemów społecznych i programach działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Umożliwią samorządom aktywniejsze włączenie się w działania na rzecz inkluzji społecznej osób niepełnosprawnych.

Formy wsparcia przewidziane w programie dotyczą likwidacji barier ograniczających społeczne i zawodowe funkcjonowanie osób niepełnosprawnych.

Instytucją realizującą pilotażowy program Aktywny samorząd (przyjmującą wnioski, podpisującą umowy i udzielającą dofinansowania) jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR).

Program Aktywny Samorząd jest realizowany od 2012 roku. Jego celem głównym jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

Celami szczegółowymi programu są:

1. przygotowanie beneficjentów programu z zaburzeniami ruchu i percepcji wzrokowej do pełnienia różnych ról społecznych poprzez umożliwienie im włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego,
2. przygotowanie beneficjentów programu do aktywizacji społecznej, zawodowej lub wsparcie w utrzymaniu zatrudnienia poprzez likwidację lub ograniczenie barier w poruszaniu się oraz barier transportowych,
3. umożliwianie beneficjentom programu aktywizacji zawodowej poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie,
4. poprawa szans beneficjentów programu na rywalizację o zatrudnienie na otwartym rynku pracy poprzez podwyższanie kwalifikacji,
5. wzrost kompetencji osób zaangażowanych w proces rehabilitacji osób niepełnosprawnych, pracowników lub pracujących na rzecz jednostek samorządu terytorialnego lub organizacji pozarządowych.

Szczegółowe informacje dotyczące pilotażowego programu Aktywny samorząd stanowią załącznik do niniejszego informatora.

Informacje dotyczące programu Aktywny Samorząd są dostępne również na stronie internetowej PFRON: www.pfron.org.pl.

Pilotażowy program „Aktywny samorząd”, stanowi załącznik do uchwały nr 5/2014 Rady Nadzorczej PFRON z dnia 9 czerwca 2014 roku ze zm. i jest on realizowany w oparciu o:

- „Kierunki działań oraz warunki brzegowe obowiązujące realizatorów pilotażowego programu „Aktywny samorząd” w 2016 roku (Załącznik do uchwały nr 48/2016 Zarządu PFRON z dnia 18 października 2016r.)
- Zasady dotyczące wyboru, dofinansowania i rozliczania wniosków o dofinansowanie w ramach modułu I i II pilotażowego programu Aktywny samorząd” (Załącznik nr 1 do uchwały nr 14/2014 Zarządu PFRON z dnia 21 lutego 2014 roku ze zm.).

Powiat świecki przystąpił do realizacji pilotażowego programu „Aktywny samorząd” w 2012 roku i realizuje go w oparciu o umowę w sprawie jego realizacji zawartej pomiędzy Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych a Powiatem Świeckim.

WAŻNE: PFRON określa, które z modułów, obszarów i zadań mogą być realizowane przez powiaty w danym roku.

3. Orzecznictwo

3.1 Orzecznictwo dla celów rentowych

Podstawa prawna: Ustawa z dn. 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 887) oraz rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 14 grudnia 2004 roku w sprawie orzekania o niezdolności do pracy (Dz. U. z 2004 roku, Nr 273, poz. 2711 ze zm.).

Orzeczenie „o niezdolności do pracy” jest wydawane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) i stanowi podstawę ubiegania się o rentę.

Niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu, przy tym:

- „całkowicie niezdolną do pracy” jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy;
- „częściowo niezdolną do pracy” jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji.

W przypadku stwierdzenia u danej osoby naruszenia sprawności organizmu w stopniu powodującym konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, oprócz całkowitej niezdolności do pracy orzeka się „niezdolność do samodzielnej egzystencji”.

WAŻNE: Zachowanie zdolności do pracy w warunkach określonych w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nie stanowi przeszkody do orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy (art. 13 ust. 4 w/w ustawy). Innymi słowy: fakt orzeczenia u danej osoby „całkowitej niezdolności do pracy” nie oznacza, że nie może ona podjąć lub nadal wykonywać pracy w warunkach przystosowanych do jej możliwości.

Orzekaniem o niezdolności do pracy do celów rentowych zajmuje się lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Osoba zainteresowana składa wniosek o orzeczenie stopnia niezdolności do pracy za pośrednictwem właściwej dla miejsca zamieszkania jednostki organizacyjnej ZUS. Wniosek powinien zawierać imię i nazwisko, datę urodzenia, numer PESEL i NIP oraz miejsce zamieszkania zainteresowanego, a także określenie celu wydania orzeczenia i wskazanie okoliczności, które lekarz orzecznik jest obowiązany ustalić. Do wniosku należy dołączyć dokumentację obejmującą zaświadczenie o stanie zdrowia wydane przez lekarza, pod którego opieką znajduje się dana osoba, wywiad zawodowy dotyczący charakteru i rodzaju pracy, a także dokumentację medyczną i rentową oraz inne dokumenty mające znaczenie dla wydania orzeczenia, takie jak np. karta badania profilaktycznego czy dokumentacja rehabilitacji leczniczej lub zawodowej.

Lekarz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydaje orzeczenie na podstawie dołączonej do wniosku dokumentacji oraz po przeprowadzeniu badania osoby, w stosunku do której ma być wydane orzeczenie. Lekarz orzecznik ocenia stopień niezdolności do pracy oraz przewidywany okres tej niezdolności, biorąc pod uwagę charakter i stopień naruszenia sprawności organizmu oraz rokowania odzyskania zdolności do pracy.

Obecnie niezdolność do pracy orzeka się na okres nie dłuższy niż 5 lat, chyba że według wiedzy medycznej dana osoba nie rokuje odzyskania zdolności do pracy przed upływem okresu dłuższego niż 5 lat.

Od orzeczenia lekarza orzecznika osobie zainteresowanej przysługuje sprzeciw do komisji lekarskiej ZUS w ciągu 14 dni od dnia doręczenia tego orzeczenia.

Ponadto w dowolnym terminie osoba z orzeczoną niezdolnością do pracy ma prawo do złożenia wniosku o przeprowadzenie badania w celu zmiany stopnia tej niezdolności.

Osoby, które były zaliczone na stałe do jednej z dawnych grup inwalidów są w rozumieniu obecnie obowiązujących przepisów rentowych „niezdolnymi do pracy”, przy czym:

- dawna I grupa inwalidzka jest równoważna całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji,
- dawna II grupa jest równoważna całkowitej niezdolności do pracy,
- dawna III grupa jest równoważna częściowej niezdolności do pracy.

3.2 Orzecznictwo dla celów pozarentowych

Podstawa prawna: Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 Nr 127, poz. 721 ze zm.); Rozporządzenie MGPIPS z dnia 15 lipca 2003 roku w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. z 2015 roku, poz. 139 ze zm.).

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności jest wydawane przez powiatowy zespół ds. orzekania o niepełnosprawności osobie, która ukończyła 16 lat i cechuje się trwałą lub okresową niezdolnością do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującego niezdolność do pracy.

Wyróżnia się trzy stopnie niepełnosprawności: znaczny, umiarkowany, lekki.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Rodzaje niepełnosprawności oznacza się według ustalonych kodów:

KODY NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	
KOD/SYMBOL	SCHOROZENIA PRZYPORZĄDKOWANE KODOWI
01-U	upośledzenie umysłowe
02-P	choroby psychiczne
03-L	zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu
05-R	upośledzenia narządu ruchu
04-O	choroby narządu wzroku
06-E	epilepsja
07-S	choroby układu oddechowego i krążenia
08-T	choroby układu pokarmowego
09-M	choroby układu moczowo-płciowego
10-N	choroby neurologiczne
11-I	inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego
12-C	całościowe zaburzenia rozwojowe

Posiadanie takiego orzeczenia pozwala korzystać ze wszystkich uprawnień osób niepełnosprawnych, oprócz prawa do renty.

Osoba, która nie ukończyła 16 lat może uzyskać orzeczenie o niepełnosprawności.

Uprawnienia osoby posiadającej orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, to np. możliwość uczestniczenia w terapii zajęciowej i turnusach rehabilitacyjnych, możliwość uzyskania odpowiedniego zatrudnienia i podleganie przywilejom pracowniczym osób niepełnosprawnych, możliwość korzystania ze szkoleń (w tym specjalistycznych) i dofinansowania własnej działalności gospodarczej lub rolniczej, ulgi komunikacyjne, podatkowe, zwolnienie z opłat radiowo-telewizyjnych, możliwość korzystania z pomocy społecznej, prawo do zasiłku pielęgnacyjnego, do karty parkingowej, itp.

WAŻNE: Osoby posiadające ważne orzeczenie ZUS o niezdolności do pracy lub ważne orzeczenie organu rentowego (ZUS, MSWiA, MON), wydane przed dniem 1 stycznia 1998 roku o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów lub ważne orzeczenie KRUS o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydane przed 1 stycznia 1998 roku, nie muszą ubiegać się o orzeczenie stopnia niepełnosprawności, aby korzystać z w/w uprawnień.

Osoby te muszą jednak liczyć się z tym, że czasem może im być do tego dodatkowo potrzebne zaświadczenie o rodzaju niepełnosprawności, jeśli posiadane orzeczenia tego nie zawierają, ewentualnie wydane przez powiatowy zespół ds. orzekania o niepełnosprawności tzw. orzeczenie

o wskazaniach do ulg i uprawnień (np. obecnie w przypadku karty parkingowej).

Orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (orzeczenie o inwalidztwie):

- o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji (o zaliczeniu do I grupy inwalidów) traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- o całkowitej niezdolności do pracy (o zaliczeniu do II grupy inwalidów) jest traktowane na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- o częściowej niezdolności do pracy (o zaliczeniu do III grupy inwalidów) jest traktowane na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Osoby o stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny traktowane są na równi z osobami zaliczonymi do znacznego stopnia niepełnosprawności; pozostałe osoby traktowane są na równi z osobami zaliczonymi do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub o niepełnosprawności powiatowy zespół ds. orzekania o niepełnosprawności wydaje na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego.

Przy orzekaniu bierze się pod uwagę:

- zaświadczenie lekarskie zawierające opis stanu zdrowia wydane przez lekarza, pod którego opieką znajduje się osoba zainteresowana oraz inną - dokumentację lekarską,
- ocenę stanu zdrowia wystawioną przez lekarza - przewodniczącego składu orzekającego,
- wiek, płeć, wykształcenie, zawód i kwalifikacje osoby zainteresowanej, możliwość przywrócenia zdolności do wykonywania dotychczasowego lub innego zatrudnienia,
- ograniczenia występujące w samodzielnej egzystencji i uczestnictwie w życiu społecznym, możliwość poprawy funkcjonowania osoby zainteresowanej w powyższym zakresie.

Stopień niepełnosprawności osoby zainteresowanej lub niepełnosprawność dziecka orzeka się na czas określony lub na stałe (w przypadku dziecka nie dłużej niż do czasu osiągnięcia 16 lat).

Orzeczenie powiatowego zespołu, poza ustaleniem stopnia niepełnosprawności (niepełnosprawności) i okresu na jaki go (ją) orzeczono, powinno zawierać symbol przyczyny niepełnosprawności oraz wskazania, dotyczące w szczególności:

- odpowiedniego zatrudnienia uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby,
- szkolenia, w tym specjalistycznego,

- zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej,
- uczestnictwa w terapii zajęciowej,
- konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie danej osoby,
- korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki,
- konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
- konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,
- spełniania przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym,
- zamieszkiwania w oddzielnym pokoju, o którym mowa w art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych.

Od orzeczenia powiatowego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności przysługuje odwołanie do wojewódzkiego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności, w terminie 14 dni od daty doręczenia orzeczenia.

Odwołanie składa się za pośrednictwem powiatowego zespołu, który przekazuje je wraz z aktami do wojewódzkiego zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności.

Od orzeczenia wydanego przez wojewódzki zespół przysługuje, w ciągu 30 dni, odwołanie do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych za pośrednictwem organu, który wydał orzeczenie, tzn. wojewódzkiego zespołu. Postępowanie w sprawach odwołań jest wolne od kosztów i opłat sądowych.

Potwierdzeniem posiadanego orzeczenia o stopniu niepełnosprawności jest wydawana przez starostę legitymacja.

Orzecznictwo pozarentowe na terenie powiatu świeckiego prowadzone jest przez: **Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Świeciu, ul. Wojska Polskiego 195 a, 86-100 Świecie (tel. 52 56 83 230)**
Godziny urzędowania: Poniedziałek-piątek 7:30-15:30

Niezbędne druki są dostępne w siedzibie Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności oraz na stronie internetowej:

<http://pow-swiecki.rbip.mojregion.info> lub bip.csw.pl

4. Legitymacja i karta parkingowa osoby niepełnosprawnej

LEGITYMACJA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

Orzeczenie jest podstawą do korzystania z systemu ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym. Potwierdzeniem posiadania orzeczenia jest legitymacja osoby niepełnosprawnej. Organem uprawnionym do jej wydania jest starosta.

Do wniosku o wydanie legitymacji należy załączyć 1 zdjęcie i kopie orzeczenia (okazać należy również oryginał).

Legitymacja osoby niepełnosprawnej wydawana jest przez:

**Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności,
ul. Wojska Polskiego 195 A, tel. 52 56 83 230.**

KARTA PARKINGOWA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

Podstawa prawna: ustawa z dnia 20 czerwca 1997 roku Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2012 roku, poz. 1137 ze zm.), Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej: z dnia 25 czerwca 2014 roku w sprawie wzoru oraz trybu wydawania i zwrotu kart parkingowych (Dz. U. z 2014 roku, poz. 870 ze zm.) oraz z dnia 24 czerwca 2014 roku w sprawie wysokości opłaty za wydanie karty parkingowej oraz warunków dystrybucji blankietów kart parkingowych (Dz. U. z 2014 roku, poz. 843).

Uprawnienia osób niepełnosprawnych w ruchu drogowym określa art. 8 ustawy Prawo o ruchu drogowym, który stanowi:

1. Osoba niepełnosprawna o obniżonej sprawności ruchowej, kierująca pojazdem samochodowym oznaczonym kartą parkingową może nie stosować się do niektórych znaków drogowych dotyczących zakazu ruchu lub postoju, w zakresie określonym odpowiednim rozporządzeniem.
2. Przepis ust. 1 stosuje się również do kierującego pojazdem przewożącego osobę o obniżonej sprawności ruchowej oraz do pracowników placówek zajmujących się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób niepełnosprawnych pozostających pod opieką tych placówek.
3. Karta parkingowa powinna być umieszczona za przednią szybą pojazdu samochodowego w sposób umożliwiający jej odczytanie.
4. Kartę parkingową, za opłatą, wydaje starosta.
5. Kartę parkingową osobie, o której mowa w ust. 1, wydaje się na podstawie wydanego przez zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności:
 - 1) orzeczenia o niepełnosprawności,
 - 2) orzeczenia o stopniu niepełnosprawności,
 - 3) orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień

- wraz ze wskazaniem, o którym mowa w art. 6b ust. 3 pkt. 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tzn. ze wskazaniem dotyczącym spełniania przez osobę niepełnosprawną przesłanek obniżonej sprawności

ruchowej, przy czym w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności spełnienie tych przesłanek może zostać stwierdzone jedynie w przypadku ustalenia przyczyny niepełnosprawności oznaczonej symbolem 05-R (upośledzenie narządu ruchu) lub 10-N (choroba neurologiczna).

6. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w stosunku do kierujących pojazdami zaopatrzonymi w kartę parkingową wydaną za granicą.

Dotychczas obowiązujące karty parkingowe, których wzór był określony rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 30 marca 2004 roku w sprawie wzorów kart parkingowych dla osób niepełnosprawnych i placówek zajmujących się opieką, rehabilitacją lub edukacją tych osób (Dz. U. z 2004, Nr 67, poz. 616) na mocy ustawy z dnia 23 października 2013 roku o zmianie ustawy Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 poz. 1446 ze zm.) **zachowują ważność do dnia określonego jako data ważności karty, nie dłużej niż do dnia 30 czerwca 2015 roku.**

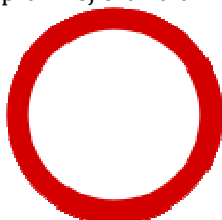
Począwszy od 1 lipca 2014, kartę parkingową może otrzymać osoba niepełnosprawna, która jest zaliczona do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności albo osoba niepełnosprawna, która nie ukończyła 16 roku życia i ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, przy czym w przypadku osoby o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności „znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się” mogą zostać stwierdzone jedynie w przypadku ustalenia przyczyny niepełnosprawności oznaczonej symbolem 04-O (choroby narządu wzroku), 05-R (upośledzenie narządu ruchu) lub 10-N (choroba neurologiczna).

Karty wydają powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności na okres ważności orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, jednak nie dłużej niż na 5 lat, na pisemny wniosek osoby niepełnosprawnej. Do wniosku należy dołączyć zdjęcie o wymiarach 35x45 mm oraz dowód uiszczenia opłaty za wydanie karty parkingowej (21 zł).

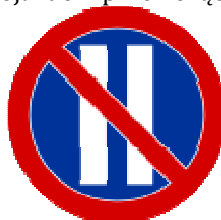
W/w nowelizacja Prawa o ruchu drogowym (Art. 2) wprowadza ponadto w ustawie Kodeks wykroczeń następujący zapis: Kto, nie będąc do tego uprawnionym, posługuje się kartą parkingową, podlega karze grzywny do 3000 złotych albo karze nagany.

Zgodnie z § 33 ust. 2 rozporządzenia Ministrów Infrastruktury oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 2002 roku w sprawie znaków i sygnałów drogowych (Dz. U. Nr 170, poz. 1393, ze zm.) uprawniona osoba niepełnosprawna legitymująca się kartą parkingową, kierująca pojazdem samochodowym, oraz kierujący pojazdem przewożący taką osobę, mogą - pod warunkiem zachowania szczególnej ostrożności - nie stosować się do zakazów wyrażonych znakami B-1, B-3, B-3a, B-10, B-35, B-37, B-38 i B-39.

Tabliczka T-29 umieszczona pod znakiem oznaczającym parking (D-18 lub D-18a) oraz znak poziomy P-24 informują o miejscu postojowym przeznaczonym dla pojazdu samochodowego uprawnionej osoby niepełnosprawnej oraz dla kierującego pojazdem przewożącym taką osobę.

B-1

B-38

B-3

B-39

B-3a

D-18

B-4

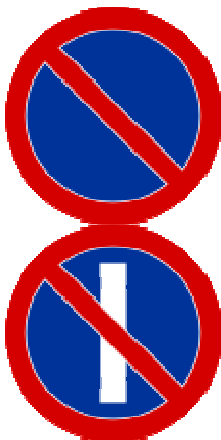
D-18a

B-10

T-29

B-35

P-24

B-37

Karta parkingowa uprawnia osoby niepełnosprawne do parkowania na miejscach specjalnie wydzielonych i przeznaczonych dla tych osób oraz na miejscach wyznaczonych w strefie płatnego parkowania.

W związku z zaleceniem Rady UE nr 98/376/EC z 4 czerwca 1998 roku w sprawie karty parkingowej dla osób niepełnosprawnych, posiadacz takiej karty może korzystać ze specjalnych miejsc parkingowych w każdym kraju Unii Europejskiej.

Zgodnie z nowelizacją ustawy Prawo o ruchu drogowym z dnia 22 lipca 2010 (Dz. U. z 2010 roku, Nr 152, poz. 1018 ze zm.) pojazd nieoznakowany kartą parkingową pozostawiony w miejscu przeznaczonym dla pojazdu osoby niepełnosprawnej o obniżonej sprawności ruchowej, jest usuwany z drogi na koszt właściciela. W/w nowelizacja rozszerza także zakres dróg, na których obowiązuje Prawo o ruchu drogowym (a więc w szczególności specjalnie przeznaczenie wydzielonych miejsc parkingowych) o tzw. "strefy ruchu", które obejmują drogi wewnętrzne.

Na terenie **powiatu świeckiego** karta parkingowa wydawana jest przez: **Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, ul. Wojska Polskiego 195 A, tel. 52 56 83 230.**

Do wniosku osoby niepełnosprawnej dołącza się:

- 1) jedną fotografię o wymiarach 35 mm x 45 mm, odzwierciedlającą aktualny wizerunek osoby, której wniosek dotyczy, przedstawiającą tę osobę bez nakrycia głowy i okularów z ciemnymi szklami;
- 2) dowód uiszczenia opłaty za wydanie karty parkingowej;

Osoba niepełnosprawna odbiera kartę parkingową osobiście, po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość albo przez ustanowionego pełnomocnika po okazaniu przez niego dokumentu potwierdzającego jego tożsamość oraz pisemnego pełnomocnictwa do odbioru karty.

5. Podstawowe ulgi i uprawnienia osób niepełnosprawnych

5.1 Zwolnienie z opłat za używanie odbiorników RTV.

Kwestie zwolnień od opłaty abonamentu RTV regulują przepisy ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 roku o opłatach abonamentowych (Dz. U. Nr 85, poz. 728 ze zm.)

Z opłaty abonamentu zwolnione są:

Lp.	OSOBY	DOKUMENT UPRAWNIAJĄCY ZWOLNIENIE Z OPŁAT
1.	co do których orzeczono o: zaliczeniu do I grupy inwalidów lub całkowitej niezdolności do pracy, na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 887) lub znacznym stopniu niepełnosprawności, na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 roku Nr 127, poz. 721ze zm.) lub trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, na podstawie ustawy z 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2013 roku, poz. 1403 ze zm.)	orzeczenie właściwego organu orzekającego, albo orzeczenie właściwej instancji sądu uchylające wcześniejszą decyzję organu orzekającego
2.	które ukończyły 75 lat	dowód osobisty
3.	które otrzymują świadczenie pielęgnacyjne z właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej lub rentę socjalną z ZUS lub innego organu emerytalno-rentowego	decyzja właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, albo decyzja jednostki organizacyjnej ZUS lub innego organu emerytalno-rentowego
4.	niesłyszące, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu (mierzone na częstotliwości 2.000 Hz o natężeniu od 80 dB)	orzeczenie właściwego organu orzekającego o całkowitej głuchocie lub obustronnym upośledzeniu słuchu (mierzone na częstotliwości 2.000 Hz o natężeniu od 80 dB), albo zaświadczenie wystawione przez zakład opieki zdrowotnej potwierdzające powyższe parametry
5.	niewidome, których ostrość wzroku nie przekracza 15%	legitymacja Polskiego Związku Niewidomych lub Związku Ociemniałych Żołnierzy RP, albo orzeczenie właściwego organu orzekającego o zaliczeniu do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z tytułu uszkodzeń narządu wzroku, albo orzeczenie właściwego organu orzekającego, stwierdzające uszkodzenie narządu wzroku (ostrość wzroku nie przekracza 15%), albo

		zaświadczenie wystawione przez zakład opieki zdrowotnej potwierdzające powyższe parametry
6.	które ukończyły 60 lat oraz mają prawo do emerytury, której wysokość nie przekracza miesięcznie kwoty 50% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w roku poprzedzającym, ogłaszanego przez Prezesa GUS	dowód osobisty oraz decyzja jednostki organizacyjnej ZUS, albo innego organu emerytalno-rentowego o wysokości emerytury w danym roku (odcinek emerytury lub decyzja o przyznaniu albo waloryzacji emerytury) Organami emerytalno-rentowymi oprócz ZUS są: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA, wojskowe biura emerytalne, Biuro Emerytalne Służby Więziennej
7.	spełniające kryteria dochodowe, określone w ustawie z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 1518 ze zm.)	decyzja właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej o przyznaniu świadczenia rodzinnego tj. zasiłku rodzinnego albo zaświadczenie tego organu stwierdzające wysokość dochodu spełniającego kryteria dochodowe określone w ustawie o świadczeniach rodzinnych Organem właściwym w rozumieniu ww. ustawy jest: wójt, burmistrz, prezydent miasta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby lub podmioty przez nich upoważnione
8.	które mają prawo do korzystania ze świadczeń pieniężnych z tytułu ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 roku, poz. 930 ze zm.)	decyzja jednostki organizacyjnej pomocy społecznej o przyznaniu świadczenia pieniężnego Świadczeniami pieniężnymi są: zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy lub specjalny zasiłek celowy, zasiłek lub pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, pomoc dla rodzin zastępczych, pomoc na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki, świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przez sąd

		Jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są: regionalne ośrodki polityki społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, domy pomocy społecznej, placówki specjalistycznego poradnictwa, placówki opiekuńczo-wychowawcze, ośrodki wsparcia, ośrodki interwencji kryzysowej
9.	bezrobotne, o których mowa w art. 2 ust.1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 roku, poz. 645 ze zm.)	zaświadczenie z właściwego urzędu pracy o posiadaniu statusu bezrobotnego
10.	posiadające prawo do zasiłku przedemerytalnego, określonego w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy	decyzja jednostki organizacyjnej ZUS o przyznaniu zasiłku przedemerytalnego lub zaświadczenie jednostki organizacyjnej ZUS o pobieraniu zasiłku przedemerytalnego
11.	posiadające prawo do świadczenia przedemerytalnego, określonego w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych (Dz. U. z 2013 roku poz. 170 ze zm.)	decyzja jednostki organizacyjnej ZUS o przyznaniu świadczenia przedemerytalnego lub zaświadczenie jednostki organizacyjnej ZUS o pobieraniu świadczenia przedemerytalnego
12.	otrzymujące zasiłek dla opiekuna określony w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. 2016 roku, poz. 162)	decyzja właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone w zakresie administracji rządowej
13.	inwalidzi wojenni i wojskowi na podstawie ustawy z dnia 29 maja 1974 roku o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 roku, poz. 871)	książka inwalidy wojennego lub wojskowego, wystawiona przez organ emerytalno-rentowy
14.	kombatanci będący inwalidami wojennymi lub wojskowymi na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2016 roku, poz. 1255)	legitymacja osoby represjonowanej
15.	członkowie rodzin pozostali po kombatantach będących inwalidami wojennymi lub wojskowymi na podstawie art. 12 ust. 1a ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego	dokument wystawiony przez Urząd ds. Kombatantów potwierdzający status członka rodziny po zmarłym kombatancie oraz dokument wystawiony przez ZUS potwierdzający uprawnienie do renty rodzinnej po zmarłym inwalidzie wojennym lub wojskowym, albo inne dokumenty wystawione przez właściwe organy orzekające potwierdzające uprawnienia członka rodziny pozostałego po kombatancie będącym inwalidą wojennym lub wojskowym

16.	osoby, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego	legitymacja osoby represjonowanej
17.	członkowie rodzin pozostali po osobach pobierających w chwili śmierci rentę z tytułu inwalidztwa, o którym mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego	dokument wystawiony przez właściwy organ orzekający, potwierdzający uprawnienie do renty rodzinnej po osobie pobierającej w chwili śmierci rentę z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego lub inne dokumenty potwierdzające uprawnienia członka rodziny
18.	osoby, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z zatrudnieniem, o którym mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 2 września 1994 roku o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnionym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych (Dz. U. z 2014 roku, poz. 1373 ze zm.)	zaświadczenie organu wojskowego potwierdzające rodzaj i okres wykonywania przymusowego zatrudnienia w ramach zastępczej służby wojskowej oraz orzeczenie organu orzekającego o zaliczeniu do grupy inwalidów, wydane na podstawie orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej

źródło: www.krrit.gov.pl

Warunkiem koniecznym do uzyskania zwolnienia od opłat jest dopełnienie formalności w urzędzie pocztowym tj. przedłożenie dokumentów uprawniających do zwolnienia oraz wypełnienie dostępnych w każdym urzędzie pocztowym: „Formularza zwolnienia z opłat za używanie odbiorników rtv” i druku oświadczenia.

Zwolnienie od opłat abonamentowych przysługuje od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dopełniono formalności w urzędzie pocztowym. Odbiorniki radiofoniczne i telewizyjne muszą być zarejestrowane na osobę uprawnioną do zwolnienia.

5.2 Zestawienie ulg przysługujących osobom niepełnosprawnym w podróży środkami publicznego transportu zbiorowego (PKS i PKP)

Zestawienie ulg przysługujących osobom niepełnosprawnym w podróży środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego (PKP) i autobusowego (PKS) reguluje ustawa z dnia 20 czerwca 1992 roku

o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. z 2012 roku poz. 1138 ze zm.).

Szczegółowych wyjaśnień w tym zakresie udziela Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

Prawa i obowiązki niepełnosprawnych pasażerów w ruchu kolejowym uregulowane zostały przepisami Rozporządzenia (WE) Nr 1371/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 roku. Szczegółowych wyjaśnień związanych z tą tematyką udziela Prezes Urzędu Transportu Kolejowego, jako centralny organ administracji rządowej, właściwy w sprawach nadzoru nad przestrzeganiem praw pasażerów w transporcie kolejowym - www.utk.gov.pl Dodatkowo wiele przydatnych informacji dla niepełnosprawnych pasażerów w ruchu kolejowym można odnaleźć na stronie: www.pasazer.utk.gov.pl

Zestawienie ulg przysługujących osobom niepełnosprawnym w środkach publicznego transportu zbiorowego kolejowego i autobusowego:

Lp.	Uprawnieni	Rodzaj ulgi
1.	Przewodnik lub opiekun towarzyszący w podróży osobie niewidomej albo osobie niezdolnej do samodzielnej egzystencji (opiekun w wieku co najmniej 18 lat, przewodnik osoby niewidomej - min. 13 lat lub pies przewodnik).	ulga 95%, na podstawie biletów jednorazowych
2.	Dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne (*)	ulga 78 %, na podstawie biletów jednorazowych lub miesięcznych imiennych
3.	Jedno z rodziców lub opiekun dzieci i młodzieży dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych (*)	ulga 78 %, na podstawie biletów jednorazowych
4.	Osoby niewidome uznane za niezdolne do samodzielnej egzystencji	ulga 93% - pociągi osobowe i zwykła komunikacja autobusowa, poza tym - 51%; na podstawie biletów jednorazowych lub miesięcznych imiennych
5.	Inne osoby niepełnosprawne niezdolne do samodzielnej egzystencji	ulga 49% - pociągi osobowe i zwykła komunikacja autobusowa, poza tym - 37%; na podstawie biletów jednorazowych
6.	Osoby niewidome, jeśli nie są uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	ulga 37 %, na podstawie biletów jednorazowych lub miesięcznych imiennych

(*) Uprawnienie to obejmuje wyłącznie przejazd z miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej, placówki opiekuńczo-wychowawczej, placówki oświatowo-wychowawczej, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, ośrodka umożliwiającego dzieciom i młodzieży spełnianie obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, ośrodka rehabilitacyjno-wychowawczego, domu pomocy społecznej, ośrodka wsparcia, zakładu opieki zdrowotnej, poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, a także na turnus rehabilitacyjny – i z powrotem.

Dokumenty poświadczające uprawnienia do korzystania z ulgowych przejazdów środkami transportu publicznego:

Lp.	Uprawnieni	Dokumenty
1.	Dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dla dzieci i młodzieży uczęszczających do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej albo ośrodka lub placówki o charakterze oświatowym: <ul style="list-style-type: none"> ○ legitymacja przedszkolna dla dziecka niepełnosprawnego, ○ legitymacja szkolna dla uczniów dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych, ○ legitymacja szkolna lub studencka wraz z jednym z dokumentów wymienionych niżej (pkt2). 2. Dla dzieci i młodzieży nie uczęszczających do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej albo ośrodka lub placówki o charakterze oświatowym: <ul style="list-style-type: none"> ○ legitymacja osoby niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 roku życia wystawiona przez uprawniony organ, ○ legitymacja osoby niepełnosprawnej wystawiona przez uprawniony organ, ○ wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, stwierdzający zaliczenie do jednej z grup inwalidów, ○ orzeczenie lekarza orzecznika ZUS albo wypis z treści orzeczenia lub orzeczenia komisji lekarskiej ZUS stwierdzające częściową niezdolność do pracy, całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji. Przy przejazdach do i z jednostek udzielających świadczeń zdrowotnych albo pomocy społecznej bądź organizujących turnusy rehabilitacyjne wraz z jednym z dokumentów, o których mowa w pkt 1) i 2) wymagane jest zaświadczenie określające odpowiednio: termin i miejsce badania, leczenia, konsultacji, zajęć rehabilitacyjnych, zajęć terapeutycznych albo pobytu w ośrodku wsparcia, domu pomocy społecznej lub na turnusie rehabilitacyjnym, potwierdzenie stawienia się na badania, konsultację, zajęcia rehabilitacyjne, zajęcia terapeutyczne.
2.	Rodzice lub opiekunowie dzieci i młodzieży dotkniętej inwalidztwem	Dokumenty dziecka określone powyżej – jeśli przejazd jest odbywany z dzieckiem. Zaświadczenie wydane przez przedszkole, szkołę, szkołę wyższą, ośrodek lub placówkę o charakterze oświatowym albo placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub zaświadczenie wydane przez placówkę

	lub niepełnosprawnej	zdrowotną, udzielającą pomocy społecznej, organizującą turnusy rehabilitacyjne – jeżeli przejazd jest odbywany po dziecko lub po jego odwiezieniu.
3.	Osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	<ul style="list-style-type: none"> wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej ds. inwalidztwa i zatrudnienia o zaliczeniu do I grupy inwalidów; wypis z treści orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej lub komisji lekarskiej MSWiA o zaliczeniu do I grupy inwalidów; orzeczenie lekarza orzecznika ZUS albo wypis z treści tego orzeczenia lub orzeczenie komisji lekarskiej ZUS stwierdzające całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji; zaświadczenie ZUS stwierdzające zaliczenie wyrokiem sądu do I grupy inwalidów bądź uznanie niezdolności do samodzielnej egzystencji; wypis z treści orzeczenia lekarza rzeczoznawcy KRUS lub wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej KRUS stwierdzający niezdolność do samodzielnej egzystencji; zaświadczenie KRUS stwierdzające zaliczenie wyrokiem sądu do I grupy inwalidów bądź uznanie niezdolności do samodzielnej egzystencji; legitymacja emeryta-rencisty wojskowego z wpisem o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa lub stwierdzającym niezdolność do samodzielnej egzystencji; legitymacja emeryta-rencisty policyjnego z wpisem o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa lub stwierdzającym niezdolność do samodzielnej egzystencji; legitymacja osoby niepełnosprawnej stwierdzająca znaczny stopień niepełnosprawności wystawiona przez uprawniony organ. <p>Dokumenty wymienione wyżej okazuje się wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem potwierdzającym tożsamość.</p>
4.	Osoby niewidome, które nie są uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	<ul style="list-style-type: none"> dokumenty wymienione wyżej, stwierdzające całkowitą niezdolność do pracy albo inwalidztwo II grupy z powodu stanu narządu wzroku; legitymacja osoby niepełnosprawnej stwierdzająca umiarkowany stopień niepełnosprawności z powodu stanu narządu wzroku lub oznaczona symbolem przyczyny niepełnosprawności 04-0, wystawiona przez uprawniony organ.
5.	Przewodnik towarzyszący w podróży osobie niewidomej lub opiekun osoby niezdolnej do samodzielnej egzystencji	<ul style="list-style-type: none"> Dla opiekuna lub przewodnika towarzyszącego w podróży osobie niezdolnej do samodzielnej egzystencji – jeden z dokumentów osoby niezdolnej do samodzielnej egzystencji, o których mowa w wierszu 3. tabelki. Dla przewodnika lub opiekuna towarzyszącego w podróży osobie niewidomej albo dla psa przewodnika – jeden z dokumentów osoby niewidomej, o których mowa w wierszu 4. tabelki.

W transporcie kolejowym przewoźnicy oferują pasażerom niepełnosprawnym miejsca w odpowiednich wagonach, a w razie konieczności także peronowymi podnośnikami.

Każda osoba, której możliwość poruszania się jest ograniczona na skutek jakiegokolwiek niepełnosprawności fizycznej (zmysłowej lub ruchowej, trwałej lub przejściowej), upośledzenia lub niesprawności umysłowej, lub każdej innej przyczyny niepełnosprawności na skutek wieku (różnie określany u różnych przewoźników), i której sytuacja wymaga specjalnej uwagi, może liczyć na pomoc podczas korzystania z transportu kolejowego.

W praktyce oznacza to osoby:

- na wózkach inwalidzkich (osoby, które z powodu osłabienia lub niepełnosprawności wykorzystują wózek inwalidzki do poruszania się);
- inne osoby o ograniczonej możliwości poruszania się, w tym:
 - osoby cierpiące na upośledzenie kończyn,
 - osoby mające trudności z chodzeniem,
 - osoby starsze,
 - osoby niedowidzące,
 - osoby niewidzące,
 - osoby niedosłyszące,
 - osoby głuche,
 - osoby z upośledzeniem w zakresie komunikacji (to znaczy osoby, które mają problemy z komunikowaniem się lub rozumieniem języka pisanego albo mówionego, w tym osoby z zagranicy, które nie znają języka miejscowego, osoby cierpiące na trudności w komunikowaniu się, osoby z upośledzeniem funkcji czuciowych, upośledzeniem psychicznym lub intelektualnym),
 - osoby niskiego wzrostu (w tym dzieci),
 - osoby podróżujące z dziećmi.

Do osób o ograniczonej możliwości poruszania się nie zalicza się osób, które są uzależnione od alkoholu lub narkotyków, chyba że takie uzależnienie jest wynikiem terapii medycznej.

Osoby podróżujące z rowerem nie są traktowane jako osoby o ograniczonej możliwości poruszania się. Przewoźnik ma jednak możliwość uznania rowerzystów za osoby o ograniczonej możliwości poruszania się, jak to ma miejsce np. w spółce Przewozy Regionalne.

Przedsiębiorstwa kolejowe i zarządcy stacji są zobowiązani do ustanowienia niedyskryminujących zasad dotyczących korzystania z przewozu przez osoby o ograniczonej możliwości poruszania się, na przykład osób starszych.

Przedsiębiorstwa kolejowe, sprzedawcy biletów i operatorzy turystyczni są również zobowiązani do informowania na żądanie podróżnego

o dostępności przewozów kolejowych oraz warunków dostępu do taboru kolejowego i powodów ograniczeń.

Przewoźnicy kolejowi i zarządcy stacji mają obowiązek udzielania pasażerom o ograniczonej możliwości poruszania się pomocy przy wsiadaniu i wysiadaniu do i z pociągu. W tym celu pasażer powinien skontaktować się z przewoźnikiem co najmniej 48 godzin przed planowanym odjazdem pociągu i poinformować za pomocą wskazanego przez przewoźnika środka komunikacji o potrzebie udzielenia pomocy w podróży (np. telefonicznie, mailowo). Pasażer otrzyma także wszelką pomoc na stacjach przesiadkowych oraz na stacji docelowej. W przypadku, gdy powiadomienie nie mogło nastąpić z zachowaniem powyższego terminu, przewoźnicy czy zarządcy stacji mają obowiązek podjąć wszelkie działania dla zapewnienia pomocy w taki sposób, aby osoba o ograniczonej możliwości poruszania się mogła odbyć podróż.

Numery telefonów oraz adresy poczty e-mail dostępne są na stronach internetowych przewoźników, w punktach informacji oraz ogłoszeniach wywieszanych na dworcach.

Co powinno zawierać zgłoszenie o potrzebie uzyskania pomocy?

- imię i nazwisko,
- dane kontaktowe (najlepiej numer telefonu),
- ile osób będzie odbywało przejazd,
- rodzaj niepełnosprawności,
- czy osoba porusza się na wózku inwalidzkim (jakim) lub czy używa innego sprzętu ułatwiającego poruszanie się (jakiego),
- datę podróży oraz planowaną godzinę odjazdu i przyjazdu,
- relację (stacja odjazdu i przyjazdu, ewentualnie stacja przesiadkowa) z określeniem, na jakiej stacji potrzebna jest pomoc,
- informację, czy podróżny posiada bilet na przejazd, czy konieczny jest jego zakup; jeżeli podróżny posiada już bilet na przejazd, należy podać numer wagonu i miejsca, o ile podróż będzie odbywała się pociągiem (wagonem) z rezerwacją miejsc,
- informację jaka pomoc będzie potrzebna,
- informację czy w podróży będzie towarzyszył opiekun lub pies asystujący,
- informację o bagażu,
- dodatkowe informacje, np. proponowane miejsce spotkania z osobą udzielającą pomocy.

Osoby o widocznej niepełnosprawności ruchowej, w tym poruszające się na wózku inwalidzkim, a także osoby niewidome, które nie posiadają ważnego biletu, nie muszą zgłaszać się do obsługi pociągu w celu jego nabycia. Bilet kupując podczas kontroli bez dodatkowej opłaty.

Warto pamiętać, że w przypadku całkowitej lub częściowej utraty albo uszkodzenia sprzętu osób o ograniczonej możliwości poruszania się przedsiębiorstwo kolejowe musi wypłacić podróżnemu odszkodowanie.

Uprawnienia do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego przysługują w klasie 2 wyłącznie w określonych kategoriach pociągów i na podstawie określonych rodzajów biletów.

Dane kontaktowe do zgłaszania chęci pomocy w podróży		
przewoźnik	kontakt telefoniczny	kontakt mailowy
Arriva RP	infolinia dla osób niepełnosprawnych 801 081 515 dla numerów stacjonarnych 56 699 20 33 infolinia dla numerów komórkowych 22 481 39 48	info.kolej@arriva.pl
Koleje Dolnośląskie	informacja dla osób niepełnosprawnych 76 753 51 22	sekretariat@kolejedolnoslaskie.eu
Koleje Mazowieckie	infolinia czynna całodobowo 22 364 44 44	sekretariat@mazowieckie.com.pl
Koleje Śląskie	infolinia 32 428 88 88 tel. kom. 727 030 030, 727 030 303	pasazer@kolejeslaskie.com
Koleje Wielkopolskie	(61) 27 92 778	rekamacje@kolejewielkopolskie.com.pl
PKP Intercity	infolinia całodobowa 19 757 Zakład w Poznaniu 61 63 32 217 Zakład w Warszawie 22 47 31 611 Zakład w Gdyni 58 72 12 063 Zakład w Krakowie 12 39 33 281	w komunikacji krajowej: ICpomocnadlon@intercity.pl (całodobowo) w komunikacji międzynarodowej: easytravel@intercity.pl
PKP SKM w Trójmieście	58 721 12 11	
Przewozy Regionalne	800 022 222 infolinia dla osób niepełnosprawnych (czynna od poniedziałku do piątku oprócz świąt w godzinach 8 - 16)	info@p-r.com.pl
Koleje Małopolskie	informacja dla osób niepełnosprawnych (12) 30 71 714	km@malopolskiekoleje.com.pl
Łódzka Kolej Aglomeracyjna	Informacja 42 20 55 515	bok@lka.lodzkie.pl rozklad@lka.lodzkie.pl
Szybka Kolej Miejska w Warszawie	infolinia dla osób niepełnosprawnych 22 699 71 95 19 115 infolinia ZTM czynna całą dobę	biuro@skm.warszawa.pl
Warszawska Kolej Dojazdowa	infolinia całodobowa dla osób niepełnosprawnych 22 755 70 82	wkd@wkd.com.pl marketing@wkd.com.pl

źródło: <http://pasazer.utk.gov.pl/>

5.3 Ulgi komunikacji miejskiej oraz zwolnienia z opłat za parkowanie na terenie miasta Świecie

KOMUNIKACJA MIEJSKA

Dokumentem określającym ulgi w zakresie korzystania ze świeckiej komunikacji miejskiej określa Uchwała Rady Miejskiej w Świeciu nr 31/02 z dnia 27 grudnia 2002 roku ze zm.

Do bezpłatnych przejazdów środkami komunikacji miejskiej uprawnienie są, m.in.:

- dzieci i młodzież niepełnosprawna
- jedno z rodziców lub opiekun towarzyszący w podróży dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej (uprawnienie to dotyczy wyłącznie przejazdu z miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu do: szkoły, przedszkola, ośrodka rehabilitacji lub leczniczego i z powrotem)
- osoby ociemniałe oraz osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub równoważnym
- przewodnik lub opiekun towarzyszący w podróży osobie niewidomej lub ociemniałej
- przewodnik lub opiekun towarzyszący w podróży osobie ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub równoważnym

Do korzystania z ulgi 50% przy przejazdach środkami komunikacji miejskiej uprawnieni są m.in. emeryci i renciści na podstawie ważnej legitymacji.

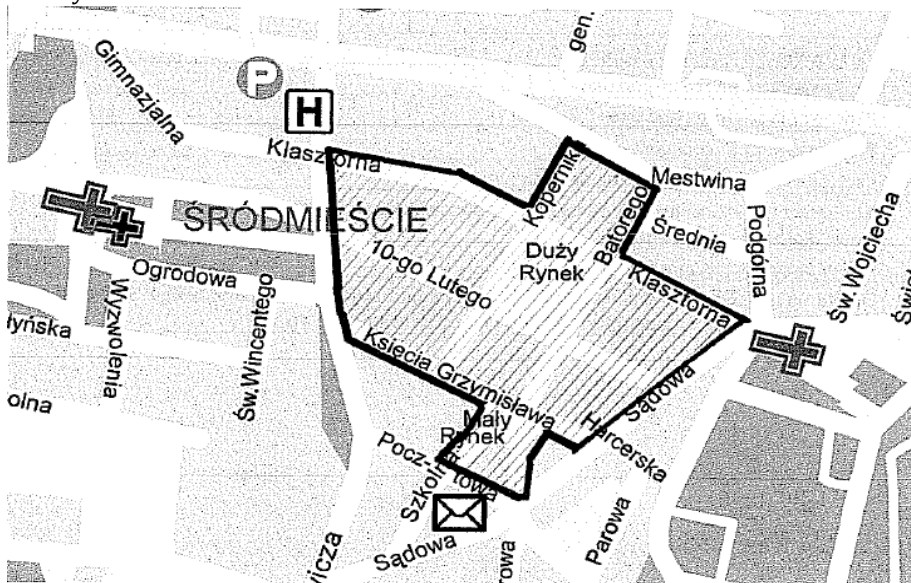
STREFA PŁATNEGO PARKOWANIA

Dokumentem określającym ulgi w zakresie uiszczania opłaty za parkowanie w strefie płatnego parkowania w Świeciu określa Uchwała Rady Miejskiej w Świeciu nr 322/14 z dnia 29 maja 2014 roku.

Strefa płatnego parkowania w Świeciu obejmuje:

- ul. Klasztorną od ul. Mickiewicza do ul. Sądowej
- ul. 10 Lutego od ul. Mickiewicza do ul. Sądowej
- ul. Kopernika
- ul. Batorego
- Duży Rynek
- Mały Rynek
- ul. Grzymiśława

Rys. 1. GRANICE STREFY PŁATNEGO PARKOWANIA W ŚWIECIU

źródło: bip.um-swiecie.pl

Zerowa stawka opłaty za parkowanie w strefie płatnego parkowania obejmuje:

- osoby niepełnosprawne o obniżonej sprawności ruchowej, kierujący pojazdami samochodowymi oraz kierowcy przewożący osobę niepełnosprawną o obniżonej sprawności ruchowej, parkujący na zastrzeżonych stanowiskach postojowych oznakowanych znakiem D-18a z tabliczką T-29 oraz znakiem poziomym P-24 „miejsce dla pojazdu osoby niepełnosprawnej”
- inwalidów wojennych

Rys. 2. ZNAK DROGOWY D-18a: parking - miejsce zastrzeżone

Rys. 3. ZNAK DROGOWY T-29: informacja o miejscach dla pojazdów przewożących lub kierowanych przez osoby niepełnosprawne mające trudności w poruszaniu się

5.4 Uprawnienia i ulgi pocztowe

Podstawa prawna: ustawa z dnia 23 listopada 2012 roku Prawo pocztowe (Dz. U. z 2016 roku, poz. 1113 ze zm.), rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 29 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków wykonywania usług powszechnych przez operatora wyznaczonego (Dz. U. z 2013 roku poz. 545), rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 września 2013 roku w sprawie wykazu bibliotek, organizacji osób niewidomych lub ociemniałych oraz organizacji, których celem statutowym jest działanie na rzecz osób niewidomych lub ociemniałych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1644).

Zgodnie z art. 62 ww. ustawy, operator świadczący powszechne usługi pocztowe zapewnia osobom niepełnosprawnym dostęp do świadczonych powszechnych usług pocztowych przez:

1. organizację pracy placówek pocztowych umożliwiającą osobom poruszającym się za pomocą wózka inwalidzkiego korzystanie z usług świadczonych przez te placówki;
2. tworzenie w placówkach pocztowych odpowiednio oznakowanych stanowisk obsługi osób niepełnosprawnych;
3. umieszczanie nadawczych skrzynek pocztowych w sposób i w miejscu umożliwiającym korzystanie z nich osobie niepełnosprawnej, poruszającej się za pomocą wózka inwalidzkiego, w szczególności nadawczych skrzynek pocztowych instalowanych w placówce pocztowej lub na nieruchomości użytkowanej przez tę placówkę;
4. doręczanie osobom:
 - a) z uszkodzeniem narządu ruchu powodującym konieczność korzystania z wózka inwalidzkiego,
 - b) niewidomym lub ociemniałym- na ich wniosek i bez pobierania dodatkowych opłat, przesyłek listowych, przesyłek rejestrowanych, w tym przesyłek z zadeklarowaną wartością oraz kwot pieniężnych określonych w przekazach pocztowych, z pominięciem oddawczej skrzynki pocztowej oraz bez konieczności odbierania przesyłki w placówce pocztowej;
5. przyjmowanie od osoby niepełnosprawnej w miejscu jej zamieszkania prawidłowo opłaconej przesyłki nie będącej przesyłką rejestrowaną.

Ponadto ustawa Prawo pocztowe definiuje „przesyłkę dla ociemniałych” jako przesyłkę z korespondencją lub druk, o masie do 7000 g, w których informacja jest utrwalona pismem wypukłym lub na innym nośniku dostępnym do odczytu przez niewidomych lub ociemniałych, nadane w sposób umożliwiający sprawdzenie zawartości, oraz określa w art. 26 warunki zwolnienia z opłat dla tego typu przesyłek, a mianowicie:

Przesyłka będąca przesyłką dla ociemniałych nadana przez:

1. osobę legitymującą się orzeczeniem właściwego organu orzekającego o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z tytułu

- uszkodzenia narządu wzroku, zwaną dalej "osobą niewidomą lub ociemniałą", i adresowana do biblioteki lub organizacji osób niewidomych lub ociemniałych bądź do organizacji, których celem statutowym jest działanie na rzecz osób niewidomych lub ociemniałych (wymienionych w stosownym Rozporządzeniu),
2. bibliotekę, organizację osób niewidomych lub ociemniałych bądź organizację, której celem statutowym jest działanie na rzecz osób niewidomych lub ociemniałych, i adresowana do osoby niewidomej lub ociemniałej,
 3. osobę niewidomą lub ociemniałą bądź skierowaną do tej osoby zawierającą wyłącznie informacje utrwalone pismem wypukłym,
 - jest zwolniona od opłaty, ustalonej w obowiązującym cenniku usług powszechnych dla przesyłki tej samej masy niebędącej przesyłką najszybszej kategorii. Zwolnienie to nie obejmuje opłaty za potwierdzenie odbioru przesyłki rejestrowanej.

5.5 Muzea

Podstawa prawna: ustawa o muzeach z dnia 21 listopada 1996 (Dz. U. z 2012, poz. 987 ze zm.); rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 czerwca 2008 roku w sprawie określenia grup osób, którym przysługuje ulga w opłacie lub zwolnienie z opłaty za wstęp do muzeów państwowych, oraz rodzajów dokumentów potwierdzających ich uprawnienia (Dz. U. z 2008, Nr 160, poz. 994).

Zgodnie z ww. Rozporządzeniem, ulga w opłacie za wstęp do muzeów przysługuje, m. in., osobom powyżej 65. roku życia, emerytom, rencistom, rencistom socjalnym, a także osobom niepełnosprawnym wraz z opiekunami. Dokumentem potwierdzającym uprawnienie do korzystania z ulgi w opłacie za wstęp do muzeów jest legitymacja emeryta-rencisty lub legitymacja dokumentująca niepełnosprawność (stopień niepełnosprawności).

Ponadto muzea mają obowiązek udostępniać bezpłatnie swoje kolekcje (dotyczy wyłącznie wystaw stałych) przez jeden dzień w tygodniu, a wstęp do muzeów martyrologicznych może być bezpłatny w ogóle.

Wysokość ulgi oraz dzień wstępu bez opłaty ustala dla każdego muzeum jego dyrektor.

5.6 Biblioteki

Podstawa prawna: ustawa z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach (Dz. U. z 2012 roku poz. 642, ze zm.).

Zgodnie z art. 14 ust.1 ww. ustawy, usługi bibliotek, których organizatorami są podmioty takie jak: ministrowie i kierownicy urzędów centralnych oraz jednostki samorządu terytorialnego – są ogólnie dostępne i bezpłatne. W niektórych wypadkach może być jednak pobierana opłata (np. za usługi informacyjne, bibliograficzne, reprograficzne, za wypożyczenie

materiałów audiowizualnych) oraz może być stosowana opłata w formie kaucji za wypożyczone materiały biblioteczne.

Art.25 i 26 ustawy określa obsługę specjalnych grup użytkowników:

1. Obsługę biblioteczną osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu wzroku zapewnia Centralna Biblioteka Niewidomych, która jednocześnie koordynuje działalność pokrewnych bibliotek i instytucji.
2. W celu zapewnienia obsługi biblioteczej specjalnych grup użytkowników możliwe jest prowadzenie bibliotek w podmiotach leczniczych i w domach pomocy społecznej.

Zasady organizacji obsługi biblioteczej w tych zakładach określone zostały:

- w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 5 grudnia 2012 roku w sprawie sposobu organizacji obsługi biblioteczej w podmiotach leczniczych oraz sposobu współdziałania bibliotek publicznych w wykonywaniu tej obsługi (Dz. U. z 2012 roku poz. 1406),

- w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 listopada 2012 roku w sprawie sposobu organizacji obsługi biblioteczej w domach pomocy społecznej oraz sposobu współdziałania bibliotek publicznych w wykonywaniu tej obsługi (Dz. U. z 2012 roku poz. 1291).

Powyższe rozporządzenia zobowiązują dyrektorów domów pomocy społecznej i podmiotów leczniczych do zakładania placówek biblioteczych, nakazują - w przypadku gdy stan zdrowia mieszkańca domu pomocy społecznej lub pacjenta uniemożliwia mu opuszczanie pokoju, w którym przebywa - dostarczanie materiałów biblioteczych do tego pokoju, a także umożliwiają zawieranie porozumień z bibliotekami publicznymi dotyczących prowadzenia obsługi biblioteczej w formie filii i punktów biblioteczych oraz/lub

1. udostępniania lub przekazywania materiałów biblioteczych;
2. przekazywania informacji na temat gromadzonych materiałów biblioteczych;
3. udzielania pomocy instrukcyjno-metodycznej i szkoleniowej;
4. współpracy przy prowadzeniu działalności edukacyjnej.

5.7 Ulgowa opłata paszportowa

Podstawa prawna: ustawa z dnia 13 lipca 2006 roku o dokumentach paszportowych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 758)

Na podstawie art. 8 ww. ustawy, ulgową opłatę paszportową w wysokości 50% stawki - pobiera się m.in. od:

1. emerytów, rencistów, osób niepełnosprawnych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także współmałżonków tych osób, pozostających na ich wyłącznym utrzymaniu;

2. osób przebywających w domach pomocy społecznej lub w zakładach opiekuńczych albo korzystających z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych.

Zgodnie z art. 9 ustawy, nie pobiera się opłaty za wydanie paszportu m.in. od:

1. osób, które w dniu złożenia wniosku o wydanie paszportu mają ukończone 70 lat;
2. osób przebywających w domach pomocy społecznej lub w zakładach opiekuńczych albo korzystających z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych, jeżeli ich wyjazd za granicę następuje w celu długotrwałego leczenia lub w związku z koniecznością poddania się operacji.

Wobec tych osób nie stosuje się też art. 10a ustawy, który mówi, że opłatę za wydanie nowego paszportu przed upływem terminu ważności dotychczas posiadanego paszportu podwyższa się o 200 % w stosunku do opłaty za wydanie paszportu obowiązującej wnioskodawcę w dniu złożenia wniosku o nowy paszport, jeżeli paszport został utracony lub zniszczony z przyczyn zawinionych przez jego posiadacza.

Ustawa o dokumentach paszportowych stanowi ponadto, że

- w dokumentach paszportowych wydawanych osobom, które ukończyły 13 lat, nie zamieszcza się podpisu posiadacza, jeżeli osoby te z powodu niepełnosprawności nie mogą złożyć podpisu samodzielnie oraz, że
- w dokumentach paszportowych wydawanych osobom, od których pobranie odcisków palców jest fizycznie niemożliwe, nie zamieszcza się obrazu linii papilarnych.

5.8 Zwolnienie z podatku od czynności cywilno - prawnych

Podstawa prawna: ustawa z dnia 9 września 2000 roku o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 223 ze zm.).

Na podstawie art. 8 pkt. 6 ww. ustawy, od podatku od czynności cywilnoprawnych zwolnione są osoby o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności bez względu na rodzaj schorzenia, oraz osoby o lekkim stopniu niepełnosprawności w związku ze schorzeniami narządów ruchu, nabywające na potrzeby własne sprzęt rehabilitacyjny, wózki inwalidzkie, motorowery, motocykle lub samochody osobowe.

5.9 Ulgi i odliczenia w podatku dochodowym od osób fizycznych

Podstawa prawna: ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 roku poz. 361 ze zm.) w odniesieniu do rozliczeń podatkowych za 2016 rok.

Podstawą obliczania podatku dochodowym od osób fizycznych jest dochód, czyli kwoty przychodów pomniejszone o określone ustawą koszty uzyskania przychodu.

Ustawa przewiduje: przychody zwolnione od podatku, odliczenia od dochodu, odliczenia od podatku.

Niektóre przychody zwolnione od podatku dochodowego.

Ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych ustala listę przychodów, które są wolne od podatku dochodowego. Pełny katalog przychodów zwolnionych od podatku znajduje się w art. 21 ustawy. Poniżej przedstawiamy najistotniejsze (według naszej oceny) dla osób niepełnosprawnych:

1. renty przyznane na podstawie przepisów o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin,
2. niektóre z odszkodowań otrzymanych na podstawie odrębnych ustaw lub ugód i wyroków sądowych oraz odszkodowań w postaci renty,
3. świadczenia rodzinne wypłacone na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, dodatki rodzinne i pielęgnacyjne, zaliczki alimentacyjne oraz zasiłki porodowe wypłacone na podstawie odrębnych przepisów,
4. świadczenia z pomocy społecznej,
5. świadczenia pomocy materialnej dla uczniów, studentów, uczestników studiów doktoranckich i osób uczestniczących w innych formach kształcenia, pochodzące z budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz ze środków własnych szkół i uczelni - przyznane na podstawie przepisów o systemie oświaty, Prawa o szkolnictwie wyższym, a także przepisów o stopniach naukowych i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki, a także niektóre inne stypendia,
6. dodatki kombatanckie oraz ryczałt energetyczny dla kombatanatów,
7. otrzymywane zgodnie z odrębnymi przepisami świadczenia na rehabilitację zawodową, społeczną i leczniczą osób niepełnosprawnych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz z zakładowych funduszy rehabilitacji,
8. wartość niektórych świadczeń przyznawanych przez zakład pracy na podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracownika,
9. dodatki mieszkaniowe,
10. alimenty na rzecz dzieci, które nie ukończyły 25 roku życia, oraz dzieci bez względu na wiek, które otrzymują zasiłek pielęgnacyjny,
11. nagrody wypłacane przez Polski Komitet Olimpijski i Polski Komitet Paraolimpijski za uzyskanie wyników na igrzyskach olimpijskich i paraolimpijskich.

Odliczenia od dochodu wydatków na cele rehabilitacyjne oraz wydatków związanych z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych, poniesionych w roku podatkowym przez podatnika będącego osobą niepełnosprawną lub podatnika, na którego utrzymaniu są osoby niepełnosprawne - zasady ogólne:

1. Wydatki podlegające odliczeniom na cele rehabilitacyjne odlicza się od dochodu w roku, w którym zostały poniesione, w wysokości faktycznie poniesionej lub z zachowaniem ustalonych ustawą limitów.
2. Wydatki na cele rehabilitacyjne podlegają odliczeniu od dochodu, jeżeli nie były finansowane ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych lub Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych albo nie zostały zwrócone podatnikowi w jakiegokolwiek innej formie. W przypadku, gdy wydatki były częściowo finansowane z tych (innych) funduszy, odlicza się różnicę pomiędzy poniesionymi wydatkami a kwotą sfinansowaną z wyżej wskazanych źródeł.
3. Dowody poniesienia wydatków winny być wystawiane na osobę, która będzie dokonywać odliczenia.
4. Odliczenia wydatków na cele rehabilitacyjne może dokonać:
 - osoba niepełnosprawna,
 - podatnik mający na utrzymaniu osobę niepełnosprawną, jeśli jest nim: współmałżonek, dziecko własne i przysposobione, dziecko obce przyjęte na wychowanie, pasierb, rodzice, teściowie, rodzeństwo, ojczym, macocha, zięciowie i synowe. Podatnik mający na utrzymaniu osobę niepełnosprawną może odliczyć wydatki ponoszone na rehabilitację tej osoby tylko pod warunkiem, że dochody osoby niepełnosprawnej będącej na utrzymaniu podatnika nie przekroczyły w roku podatkowym kwoty 9.120,00 zł. Jeśli dochody osoby niepełnosprawnej przekroczą kwotę 9.120,00 zł, wówczas utrzymujący ją podatnik nie może korzystać z ulgi.
5. Warunkiem koniecznym do skorzystania z ulgi na rehabilitację jest posiadanie przez osobę, której dotyczy wydatek, jednego z niżej wymienionych dokumentów:
 - Orzeczenia o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności wydanego przez powiatowy (lub wojewódzki) zespół ds. orzekania o stopniu niepełnosprawności.
 - Decyzji przyznającej rentę z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, rentę socjalną albo rentę szkoleniową wydaną przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.
 - Orzeczenia o niepełnosprawności osoby, która nie ukończyła 16 roku życia powiatowego zespołu ds. orzekania o stopniu niepełnosprawności.
 - Odliczenia mogą być dokonane również w przypadku, gdy osoba, której dotyczy wydatek, posiada orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez właściwy organ na podstawie odrębnych przepisów obowiązujących do dnia 31 sierpnia 1997 (a zatem orzeczenie zaliczające do tzw. grupy inwalidzkiej).

Zgodnie z art. 26 ust. 7a ustawy, za poniesione na cele rehabilitacyjne uważa się wydatki na:

1. adaptację i wyposażenie mieszkania oraz budynków mieszkalnych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
2. przystosowanie pojazdów mechanicznych stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
3. zakup i naprawę indywidualnego sprzętu i urządzeń technicznych niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonywanie czynności życiowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, z wyjątkiem sprzętu gospodarstwa domowego,
4. zakup wydawnictw oraz materiałów (pomocy) szkoleniowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
5. odpłatność za pobyt na turnusie rehabilitacyjnym,
6. odpłatność za pobyt na leczeniu w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, za pobyt w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne,
7. opłacenie przewodników osób niewidomych I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa, w kwocie nie przekraczającej w roku podatkowym kwoty 2.280,00 zł,
8. utrzymanie psa przewodnika osoby niewidomej zaliczonej do I lub II grupy inwalidów, w wysokości nie przekraczającej w roku podatkowym kwoty 2.280,00 zł,
9. opiekę pielęgniarską w domu nad osobą niepełnosprawną w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się oraz usługi opiekuńcze świadczone dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do I grupy inwalidztwa,
10. opłacenie tłumacza języka migowego,
11. kolonie i obozy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25 roku życia;
12. leki - w wysokości stanowiącej nadwyżkę pomiędzy faktycznie poniesionymi wydatkami w danym miesiącu a kwotą 100 zł. Warunkiem korzystania z tego odliczenia jest posiadanie pisemnego zaświadczenia lekarza specjalisty, że osoba niepełnosprawna powinna stosować określone leki (stale lub czasowo),
13. odpłatny, konieczny przewóz osoby niepełnosprawnej na niezbędne zabiegi leczniczo - rehabilitacyjne:
 - osoby niepełnosprawnej - karetką transportu sanitarnego,
 - osoby niepełnosprawnej, zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa, oraz dzieci niepełnosprawnych do lat 16 - również innymi środkami transportu.
14. używanie samochodu osobowego, stanowiącego własność (współwłasność) osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę

niepełnosprawną zaliczoną do I lub II grupy inwalidztwa albo dzieci niepełnosprawne do lat 16, dla potrzeb związanych z koniecznym przewozem na niezbędne zabiegi leczniczo - rehabilitacyjne w wysokości nie przekraczającej w roku podatkowym kwoty 2.280,00 zł.

15. odpłatne przejazdy środkami transportu publicznego związane z pobytem:
- na turnusie rehabilitacyjnym,
 - w zakładzie lecznictwa uzdrowskiego, w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładzie opiekuńczo-leczniczym i pielęgnacyjno-opiekuńczym,
 - na koloniach i obozach dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25 roku życia.

Podstawą do odliczenia wydatków na cele rehabilitacyjne jest posiadanie dowodu poniesienia tych wydatków. W przypadku wydatków, o których mowa w pkt. 7, 8 i 14, nie jest wymagane posiadanie dokumentów stwierdzających ich wysokość. Jednakże na żądanie organów podatkowych lub organów kontroli skarbowej podatnik jest obowiązany przedstawić dowody niezbędne do ustalenia prawa do odliczenia, w szczególności:

1. wskazać z imienia i nazwiska osoby, które opłacono w związku z pełnieniem przez nie funkcji przewodnika;
2. okazać certyfikat potwierdzający status psa asystującego;
3. okazać dokument potwierdzający zlecenie i odbycie niezbędnych zabiegów leczniczo-rehabilitacyjnych.

Ponadto, każdy podatnik może odliczyć od dochodu:

- wydatki ponoszone z tytułu użytkowania sieci Internet w lokalu (budynku) będącym miejscem zamieszkania podatnika w wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 760 zł - wyłącznie w kolejno po sobie następujących dwóch latach podatkowych, jeżeli w okresie poprzedzającym te lata nie korzystał z tego odliczenia. Podatnik, który po raz pierwszy skorzystał z tego odliczenia w zeznaniu podatkowym składanym za 2012 rok może skorzystać z tego odliczenia wyłącznie za rok 2013.
- kwotę darowizn przekazanych organizacjom działającym w sferze pożytku publicznego, w wysokości dokonanej darowizny, nie więcej jednak niż kwotę stanowiącą 6% dochodu.

Odliczenia od podatku.

Ustawa właściwie nie przewiduje odliczeń od podatku, które przysługiwałyby z uwagi na niepełnosprawność podatnika. Jednak z ulgi prorodzinnej mogą korzystać rodzice dzieci, które otrzymują zasiłek (dodatek) pielęgnacyjny lub rentę socjalną, bez względu na ich wiek (regułą jest, że ulga prorodzinna przysługuje podatnikowi wychowującemu własne lub przysposobione dzieci małoletnie, lub dzieci uczące się /studiujące do ukończenia 25 lat).

5.10 Prawa wyborców niepełnosprawnych

Podstawa prawna: ustawa z dnia 5 stycznia 2011 roku - Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2011 roku Nr 21 poz. 112 ze zm.); Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 29 lipca 2011 roku w sprawie lokali obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 Nr 158, poz. 938); Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 20 listopada 2013 roku w sprawie przesyłek w głosowaniu korespondencyjnym wyborców niepełnosprawnych (Dz. U. z 2013 roku, poz. 1504)

Kodeks wyborczy określa, w szczególności, zasady i tryb przeprowadzania wyborów:

1. do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej;
2. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej;
3. do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej;
4. do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego;
5. wójtów, burmistrzów i prezydentów miast.

Ustawa zawiera szereg zapisów umożliwiających osobom z niepełnosprawnościami udział w głosowaniach. Pod pojęciem wyborcy niepełnosprawnego rozumie się tu wyborcę o ograniczonej sprawności fizycznej, psychicznej, umysłowej lub w zakresie zmysłów, która utrudnia mu wzięcie udziału w wyborach.

Wyborca niepełnosprawny, na jego pisemny wniosek wniesiony do urzędu gminy najpóźniej w 14 dniu przed dniem wyborów, jest dopisywany do spisu wyborców w wybranym przez siebie obwodzie głosowania spośród obwodów głosowania, w których znajdują się lokale dostosowane do potrzeb wyborców niepełnosprawnych, na obszarze gminy właściwej ze względu na miejsce jego stałego zamieszkania. Informację o tych lokalach podaje wójt, w formie obwieszczenia, do wiadomości wyborców najpóźniej w 30 dniu przed dniem wyborów. Docelowo, w każdej gminie co najmniej 1/3 lokali obwodowych komisji wyborczych powinna być dostosowana do potrzeb wyborców niepełnosprawnych. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury szczegółowo określa warunki techniczne, jakim powinien odpowiadać lokal obwodowej komisji wyborczej, dostosowany do potrzeb wyborców niepełnosprawnych.

Ustawy Kodeks wyborczy szczegółowo opisuje (w art. 37a - 37c) przekazywanie informacji o wyborach wyborcom niepełnosprawnym:

1. Informacje, niezbędne niepełnosprawnemu wyborcy w celu udziału w głosowaniu, przekazuje wójt lub upoważniony przez niego pracownik urzędu gminy w godzinach pracy urzędu, w tym telefonicznie,

lub w drukowanych materiałach informacyjnych przesyłanych na wniosek wyborcy niepełnosprawnego, w tym w formie elektronicznej.

2. Państwowa Komisja Wyborcza zamieszcza na stronie internetowej swojego portalu informacyjnego informacje o uprawnieniach przysługujących wyborcom niepełnosprawnym na podstawie kodeksu, w formie uwzględniającej różne rodzaje niepełnosprawności.
3. Państwowa Komisja Wyborcza sporządza w alfabecie Braille'a materiał informacyjny o uprawnieniach przysługujących wyborcom niepełnosprawnym na podstawie kodeksu i przekazuje go zainteresowanemu na żądanie.
4. Obwieszczenia wyborcze umieszczane w lokalu wyborczym jak i poza nim oraz wyniki głosowania w obwodach głosowania i okręgach wyborczych powinny być zamieszczane w miejscach łatwo dostępnych dla osób niepełnosprawnych o ograniczonej sprawności ruchowej.
5. Na prośbę wyborcy niepełnosprawnego członek obwodowej komisji wyborczej jest obowiązany przekazać ustnie treść obwieszczeń wyborczych w zakresie informacji o komitetach wyborczych biorących udział w wyborach oraz zarejestrowanych kandydatkach i listach kandydatów.

Ustawa umożliwia też samodzielne głosowanie osobom niewidomym, stanowiąc, że:

1. Wyborca niepełnosprawny może głosować przy użyciu nakładek na karty do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille'a.
2. Zamiar głosowania przy użyciu nakładek na karty do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille'a powinien być zgłoszony przez wyborcę niepełnosprawnego wójtowi do 14 dnia przed dniem wyborów. Zgłoszenie może być dokonane ustnie, pisemnie, telefaksem lub w formie elektronicznej. W zgłoszeniu wyborca obowiązany jest wskazać właściwy dla niego obwód głosowania.

Wyborcy niepełnosprawnemu, na jego prośbę, może pomagać inna osoba, z wyłączeniem członków komisji wyborczych i mężów zaufania.

Możliwe jest także głosowanie przez pełnomocnika:

1. Wyborca o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz wyborca, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 75 lat, może udzielić pełnomocnictwa do głosowania w jego imieniu w wyborach.
2. Głosowanie za pośrednictwem pełnomocnika jest wyłączone w przypadku głosowania w obwodach głosowania utworzonych w zakładach opieki zdrowotnej, domach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych oraz w obwodach głosowania utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich, a także w przypadku zgłoszenia przez wyborcę niepełnosprawnego zamiaru głosowania korespondencyjnego.

3. Pełnomocnikiem może być tylko osoba wpisana do rejestru wyborców w tej samej gminie, co udzielający pełnomocnictwa do głosowania.
4. Pełnomocnictwo do głosowania można przyjąć tylko od jednej osoby, lub od dwóch osób, jeżeli co najmniej jedną z nich jest wstępny, zstępny, małżonek, brat, siostra lub osoba pozostająca w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli w stosunku do pełnomocnika.
5. Pełnomocnikiem nie może być osoba wchodząca w skład komisji obwodowej właściwej dla obwodu głosowania osoby udzielającej pełnomocnictwa do głosowania, a także mężowie zaufania, jak również kandydaci w danych wyborach.
6. Pełnomocnictwa do głosowania udziela się przed wójtem lub przed innym pracownikiem urzędu gminy upoważnionym przez wójta do sporządzania aktów pełnomocnictwa do głosowania. Akt pełnomocnictwa sporządza się na wniosek wyborcy, wniesiony do wójta gminy, w której wyborca jest wpisany do rejestru wyborców, najpóźniej w 10 dniu przed dniem wyborów.
7. Czynności związane ze sporządzeniem aktu pełnomocnictwa do głosowania są zadaniem zleconym gminy i są wolne od opłat.
8. Pełnomocnik nie może pobierać od udzielającego pełnomocnictwa do głosowania żadnych opłat za głosowanie w jego imieniu w wyborach. Zakazane jest też udzielanie pełnomocnictwa do głosowania w zamian za jakkolwiek korzyść majątkową lub osobistą.

Ustawa Kodeks wyborczy umożliwia też głosowanie korespondencyjne przez wyborców niepełnosprawnych o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności:

1. Głosowanie korespondencyjne przez wyborców niepełnosprawnych jest wyłączone w przypadku głosowania w obwodach głosowania utworzonych w zakładach opieki zdrowotnej, domach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych oraz w obwodach głosowania utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich, a także w przypadku udzielenia przez wyborcę niepełnosprawnego pełnomocnictwa do głosowania.
2. Dla celów głosowania korespondencyjnego wójt wyznacza co najmniej jedną obwodową komisję wyborczą na terenie gminy.
3. Zamiar głosowania korespondencyjnego powinien być zgłoszony przez wyborcę niepełnosprawnego wójtowi do 21 dnia przed dniem wyborów. Zgłoszenie to może być dokonane ustnie, pisemnie, telefaksem lub w formie elektronicznej. W zgłoszeniu zamiaru głosowania korespondencyjnego wyborca niepełnosprawny może zażądać przesłania mu wraz z pakietem wyborczym nakładek na karty do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille'a.
4. Wyborca niepełnosprawny, który zgłosił zamiar głosowania korespondencyjnego, otrzymuje z urzędu gminy pakiet wyborczy,

nie później niż 7 dni przed dniem wyborów. Pakiet wyborczy jest doręczany do wyborcy przez upoważnionego pracownika urzędu gminy lub przesyłką poleconą. Pakiet wyborczy doręcza się wyłącznie do rąk własnych wyborcy niepełnosprawnego, po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość i pisemnym pokwitowaniu odbioru.

5. W skład pakietu wyborczego wchodzi:

- koperta zwrotna;
- karta lub karty do głosowania;
- koperta na kartę lub karty do głosowania, zwana dalej „kopertą na kartę do głosowania”;
- instrukcja głosowania korespondencyjnego;
- nakładki na karty do głosowania sporządzone w alfabecie Braille’a – jeżeli - wyborca zażądał ich przesłania;
- oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu na karcie do głosowania.

6. Wyborca niepełnosprawny głosujący korespondencyjnie po wypełnieniu karty do głosowania wkłada ją do koperty na kartę do głosowania, którą zakleja, a następnie kopertę tę wkłada do koperty zwrotnej łącznie z podpisanym ww. oświadczeniem i przesyła ją do właściwej obwodowej komisji wyborczej (przesyłka jest zwolniona z opłat pocztowych) lub przekazuje w miejscu zamieszkania listonoszowi, najpóźniej w ostatnim dniu roboczym poprzedzającym dzień wyborów.

5.11 Uprawnienia wynikające z ustawy o języku migowym

Podstawa prawna: ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 roku o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. z 2011 roku Nr 209, poz. 1243 ze zm.), Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 czerwca 2012 roku w sprawie rejestru tłumaczy polskiego języka migowego, systemu językowo-migowego i sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych (Dz. U. z 2012 roku poz. 652), rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 czerwca 2012 roku w sprawie dofinansowania kosztów szkolenia polskiego języka migowego, systemu językowo-migowego, sposobu komunikowania się osób głuchoniewidomych oraz tłumacza-przewodnika (Dz. U. z 2012 roku, poz. 687).

Ustawa dotyczy osób doświadczających trwale lub okresowo trudności w komunikowaniu się, zwanych tu „osobami uprawnionymi”, członków ich rodzin oraz osób mających stały lub bezpośredni kontakt z osobami uprawnionymi.

Terminem „osoba przybrana” określa się w ustawie osobę, która ukończyła 16 lat i została wybrana przez osobę uprawnioną w celu ułatwienia porozumienia z tą osobą i udzielenia jej pomocy w załatwieniu spraw w organach administracji publicznej, ratownictwie medycznym, podmiotach leczniczych, jednostkach Policji, Państwowej Straży Pożarnej i straży

gminnych oraz jednostkach ochotniczych działających w tych obszarach, zwanych „podmiotami zobowiązanymi”.

Osoba uprawniona ma, na mocy ustawy, prawo do:

1. skorzystania z pomocy osoby przybranej w kontaktach z podmiotami zobowiązanymi;
2. umożliwienia jej korzystania z pomocy wybranego tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika, w kontaktach z podmiotami zobowiązanymi;
3. dostępu, w kontaktach z administracją publiczną, z usług pozwalających na komunikowanie się, w szczególności takich jak:
 - przesyłanie wiadomości tekstowych, w tym z wykorzystaniem wiadomości SMS, MMS lub komunikatorów internetowych,
 - komunikację audiowizualną, w tym z wykorzystaniem komunikatorów internetowych,
 - korzystanie z poczty elektronicznej,
 - przesyłanie faksów,
 - strony internetowe spełniające standardy dostępności dla osób niepełnosprawnych;
4. korzystania, na zasadach określonych w ustawie, z udostępnionych przez organ administracji publicznej usług tłumacza polskiego języka migowego (PJM), systemu językowo-migowego (SJM) lub sposobów komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN); świadczenie jest bezpłatne dla osoby uprawnionej, będącej osobą niepełnosprawną;
5. korzystania z wybranej przez siebie formy szkolenia PJM, SJM, SKOGN lub tłumacza-przewodnika; szkolenie to może – na wniosek osoby zainteresowanej – być dofinansowane ze środków PFRON w wysokości nie wyższej niż 20% przeciętnego wynagrodzenia.

Osoba uprawniona, członek jej rodziny lub osoba mająca stały lub bezpośredni kontakt z osobą uprawnioną, składają wniosek o dofinansowanie kosztów szkolenia do oddziału PFRON właściwego ze względu na miejsce ich zamieszkania. Dofinansowanie wynosi: dla osoby uprawnionej - nie więcej niż 95% kosztów szkolenia, zaś dla członka rodziny osoby uprawnionej oraz osoby mającej z nią stały lub bezpośredni kontakt - nie więcej niż 90% kosztów szkolenia.

5.12 Pies asystujący

Podstawa prawna: art. 20a i 20b ustawy z dn. 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011, Nr 127, poz. 721 ze zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 kwietnia 2010 roku w sprawie wydawania certyfikatów potwierdzających status psa asystującego (Dz. U. z 2010 roku Nr 64, poz. 399).

Osoba niepełnosprawna wraz z psem asystującym (odpowiednio wyszkolonym i specjalnie oznaczonym psem, w szczególności psem

przewodnikiem osoby niewidomej lub niedowidzącej oraz psem asystentem osoby niepełnosprawnej ruchowo) ma prawo wstępu do obiektów użyteczności publicznej, w szczególności: budynków i ich otoczenia przeznaczonych na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, opieki zdrowotnej, opieki społecznej i socjalnej, obsługi bankowej, handlu, gastronomii, usług, turystyki, sportu, obsługi pasażerów w transporcie kolejowym, drogowym, lotniczym, morskim lub wodnym śródlądowym, świadczenia usług pocztowych lub telekomunikacyjnych oraz innych ogólnodostępnych budynków przeznaczonych do wykonywania podobnych funkcji, w tym także budynków biurowych i socjalnych, do parków narodowych i rezerwatów przyrody, na plaże i kąpieliska, do środków transportu kolejowego, drogowego, lotniczego i wodnego oraz innych środków komunikacji publicznej.

Uprawnienie powyższe nie zwalnia osoby niepełnosprawnej z odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez psa asystującego. Warunkiem skorzystania z tego uprawnienia jest wyposażenie psa asystującego w uprzęż z umieszczonym widocznym miejscem napisem "Pies asystujący" oraz posiadanie przez osobę niepełnosprawną certyfikatu potwierdzającego status psa asystującego i zaświadczenia o wykonaniu wymaganych szczepień weterynaryjnych. Certyfikat potwierdzający status psa asystującego wydaje uprawniony do tego podmiot prowadzący szkolenie psów asystujących, wpisany do prowadzonego przez Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych rejestru podmiotów uprawnionych do wydawania certyfikatów. Osoba niepełnosprawna nie jest zobowiązana do zakładania psu asystującemu kagańca oraz prowadzenia go na smyczy.

Załącznik nr 1 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej określa następujące rodzaje psów asystujących:

1. Pies przewodnik osoby niewidomej lub niedowidzącej - daje osobie niewidomej lub niedowidzącej możliwość samodzielnego i bezpiecznego poruszania się bez obawy natrafienia na przeszkodę.
2. Pies asystent osoby niepełnosprawnej ruchowo - asystuje osobie niepełnosprawnej ruchowo poruszającej się na wózku. Pies asystent specjalizuje się w podnoszeniu, podawaniu, otwieraniu i naciskaniu.
3. Pies sygnalizujący osoby głuchej i niedosłyszącej - asystuje osobie głuchej lub niedosłyszącej przez zwracanie jej uwagi na określone dźwięki, a następnie doprowadzenie jej do źródła hałasu.
4. Pies sygnalizujący atak choroby (np. epilepsji, chorób serca) - wyczuwa nadchodzący atak choroby i ostrzega o tym właściciela lub osoby z jego otoczenia lub reaguje na atak choroby.

6 Wybrane świadczenia

6.1 Renta z tytułu niezdolności do pracy

Podstawa prawna: Ustawa z dn. 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 887, Ustawa z dn. 30 października 2002 roku o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1242 ze zm.) oraz Ustawa z dnia 30 października 2002 roku o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (Dz. U. z 2013 roku, poz. 737).

Renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje osobie, która spełnia łącznie następujące warunki:

1. ma orzeczoną niezdolność do pracy,
2. ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy,
3. jej niezdolność do pracy powstała w okresach ściśle określonych w ustawie, np. w okresie
 - a) ubezpieczenia z tytułu różnego rodzaju zatrudnienia, w tym również z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej,
 - b) służby wojskowej,
 - c) pobierania zasiłku macierzyńskiego,
 - d) pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy,
 - e) przebywania na urlopie wychowawczym,
 - f) pobierania zasiłku dla bezrobotnych, pobierania zasiłków z ubezpieczenia społecznego (chorobowego lub opiekuńczego),
 - g) pobierania świadczenia rehabilitacyjnego, albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Przepisu z p. 3. nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

Warunek z p. 2. nie jest wymagany od ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy jest spowodowana wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy.

Okresy wymienione w podpunktach a. - c. punktu 3. są tzw. okresami składkowymi, pozostałe - okresami nieskładkowymi. Do okresów nieskładkowych zalicza się też np. okres nauki w szkole wyższej i studiów doktoranckich.

Warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie co najmniej:

- 1 rok - jeżeli niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 20 lat;
- 2 lata - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 20 do 22 lat;
- 3 lata - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 22 do 25 lat;
- 4 lata - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 25 do 30 lat;
- 5 lat - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat.

Osobie, która spełniła w/w warunki przysługuje renta okresowa lub stała, w zależności od tego, czy niezdolność do pracy jest okresowa, czy trwała.

Osobie spełniającej w/w warunki, w stosunku do której orzeczono celowość przekwalifikowania zawodowego ze względu na niezdolność do pracy w dotychczasowym zawodzie, przysługuje renta szkoleniowa przez okres 6 miesięcy, który - w uzasadnionych przypadkach - może być wydłużony lub skrócony.

Renta dla osoby całkowicie niezdolnej do pracy wynosi:

- 24% tzw. kwoty bazowej (100% przeciętnego wynagrodzenia pomniejszonego o potrącone składki na ubezpieczenia społeczne w poprzednim roku kalendarzowym) oraz
- po 1,3% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów składkowych;
- po 0,7% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych;
- po 0,7% podstawy jej wymiaru za każdy rok okresu brakującego do pełnych 25 lat okresów składkowych oraz nieskładkowych, przypadających od dnia zgłoszenia wniosku o rentę do dnia, w którym rencista ukończyłby 60 lat.

Od 1 marca 2016 roku kwota bazowa wynosi 3408,62 zł.

Podstawę wymiaru renty stanowi przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, albo - na wniosek zainteresowanego - w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

Renta dla osoby częściowo niezdolnej do pracy wynosi 75% renty dla osoby całkowicie niezdolnej do pracy.

Renta szkoleniowa wynosi 75% podstawy wymiaru renty, nie mniej jednak niż najniższa renta dla osoby częściowo niezdolnej do pracy. Renta szkoleniowa nie przysługuje w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, bez względu na wysokość tego przychodu.

Renta z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową lub w związku z wypadkiem powstałym w szczególnych okolicznościach (jak np. przy ratowaniu innych osób, czy wykonywaniu funkcji wolontariusza) przysługuje niezależnie od długości okresu ubezpieczenia i nie może być niższa niż 120% kwoty najniższej odpowiedniej renty ustalonej i podwyższonej zgodnie z ustawą o emeryturach i rentach z FUS. To samo dotyczy renty szkoleniowej z ubezpieczenia wypadkowego.

Renta z tytułu niezdolności do pracy z ubezpieczenia wypadkowego nie może być niższa niż 80% podstawy jej wymiaru - dla osoby całkowicie niezdolnej do pracy oraz 60% podstawy jej wymiaru - dla osoby częściowo

niezdolnej do pracy. Renta szkoleniowa z ubezpieczenia wypadkowego nie może być niższa niż 100% podstawy jej wymiaru.

Osobie uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy z ubezpieczenia wypadkowego oraz do emerytury na podstawie odrębnych przepisów wypłaca się, zależnie od jej wyboru: przysługującą rentę powiększoną o połowę emerytury albo emeryturę powiększoną o połowę renty. Przepisu tego nie stosuje się, jeżeli osoba uprawniona osiąga przychód powodujący zawieszenie prawa do świadczeń lub zmniejszenie ich wysokości określony w ustawie o emeryturach i rentach z FUS, niezależnie od wysokości tego przychodu.

Osobie uprawnionej do renty, uznanej za całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji przysługuje dodatek pielęgnacyjny, za wyjątkiem przypadku gdy osoba ta przebywa w zakładzie opiekuńczo-leczniczym lub w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym (chyba że przebywa poza tą placówką przez okres dłuższy niż 2 tygodnie w miesiącu).

Od 1 marca 2016 dodatek pielęgnacyjny wynosi 208,67 zł miesięcznie.

Kwoty najniższej renty z tytułu niezdolności do pracy wynoszą od 1 marca 2016:

- 882,56 zł miesięcznie – dla osób całkowicie niezdolnych do pracy;
- 676,75 zł miesięcznie – dla osób częściowo niezdolnych do pracy;
- 1059,07 zł miesięcznie – dla osób całkowicie niezdolnych do pracy w związku z wypadkiem lub chorobą zawodową;
- 812,10 zł miesięcznie – dla osób częściowo niezdolnych do pracy w związku z wypadkiem lub chorobą zawodową.

Prawo do renty ulega zawieszeniu lub świadczenie to ulega zmniejszeniu w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego (zatrudnienie (także na umowę zlecenie), służba (np. w wojsku czy policji) lub inna praca zarobkowa albo prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej (oprócz działalności twórczej i artystycznej)). Za przychód powodujący zawieszenie lub zmniejszenie świadczenia, uważa się również kwoty pobranych zasiłków: chorobowego, macierzyńskiego i opiekuńczego, wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, itp.

Prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy ulega zawieszeniu w razie osiągnięcia przychodu w kwocie wyższej niż 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Od 1 września 2016 roku kwota równa 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia wynosi 5224,80 zł.

W razie osiągnięcia przychodu w kwocie przekraczającej 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia nie wyższej jednak niż 130% tej kwoty, świadczenie ulega zmniejszeniu o kwotę przekroczenia, nie większą jednak niż 24% kwoty bazowej dla renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i 18% kwoty bazowej dla renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Od 1 września 2016 roku kwota równa 70% przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego wynosi 2813,40 zł, zaś kwota maksymalnego zmniejszenia świadczenia wynosi od 1 marca 2016: 563,05 zł dla renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy oraz 422,32 zł dla renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

WAŻNE: Wszystkie kwoty wymienione w tym rozdziale zmieniają się, nawet co kwartał. Aktualnych informacji najlepiej szukać na stronie internetowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Decyzje w sprawach rent wydają i świadczenia te wypłacają jednostki organizacyjne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych właściwe ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej.

6.2 Renta socjalna i renta rodzinna

Podstawa prawna: Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej (Dz. U. z 2013, poz. 982 ze zm.), Rozporządzenie MGPIPS z dnia 26 września 2003 roku w sprawie przyznawania renty socjalnej (Dz. U. z 2003, Nr 170, poz. 1656); Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 887).

Renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- przed ukończeniem 18. roku życia;
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25 roku życia;
- w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Podstawę do przyznania renty socjalnej, na wniosek zgłoszony po dniu 30 września 2003 roku, stanowi także:

- orzeczenie o stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenie komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia o zaliczeniu do I lub II grupy inwalidów oraz
- orzeczenie lekarza orzecznika, wydane przed dniem 1 października 2003 roku, uprawniające do renty socjalnej na podstawie ustawy o pomocy społecznej.

Renta socjalna może być okresowa lub stała. Wynosi ona 84% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy określonej

w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Od 1 marca 2016 roku jest to 741,35 zł.

Renta socjalna nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury, uposażenia w stanie spoczynku, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty inwalidzkiej lub pobierającej świadczenie o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych, renty strukturalnej, a także osobie uprawnionej do zasiłku lub świadczenia przedemerytalnego. Renta socjalna nie przysługuje również osobie będącej właścicielem lub posiadaczem (samoistnym lub zależnym) nieruchomości rolnej w rozumieniu Kodeksu Cywilnego o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 5 ha przeliczeniowych. Ponadto renta socjalna nie przysługuje za okres tymczasowego aresztowania lub odbywania kary pozbawienia wolności.

W przypadku zbiegu uprawnień do renty socjalnej z uprawnieniem do renty rodzinnej kwota renty socjalnej ulega takiemu obniżeniu, aby łączna kwota obu świadczeń nie przekraczała 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Kwota obniżonej renty socjalnej nie może być niższa niż 10% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Renta socjalna nie przysługuje, jeżeli kwota renty rodzinnej przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Prawo do renty socjalnej zawiesza się w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego tj. z tytułu zatrudnienia, służby w wojsku, policji itp., innej pracy zarobkowej, lub prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Prawo do renty socjalnej ulega zawieszeniu również w razie osiągnięcia innego przychodu zaliczonego do źródeł przychodów podlegających opodatkowaniu lub osiągnięcia przychodów z tytułu umowy najmu, dzierżawy, lub innych umów o podobnym charakterze. Prawo do renty socjalnej zawiesza się za miesiąc, w którym zostały osiągnięte te przychody w łącznej kwocie wyższej niż 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego dla celów emerytalnych.

W okresie od 1 września do 30 listopada 2016 roku kwota przychodu uzasadniająca zawieszanie rent socjalnych wynosi 2813,40 zł.

Renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy (przy czym przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy) lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. Renta rodzinna przysługuje także uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci pobierała zasiłek przedemerytalny lub świadczenie przedemerytalne. W takim przypadku przyjmuje się, że osoba zmarła spełniała warunki do uzyskania renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Do renty rodzinnej mają w szczególności prawo dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione:

- do ukończenia 16 lat;
- do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w p. 1. lub 2.

Renta rodzinna dla jednej osoby uprawnionej wynosi 85% świadczenia, dla dwóch osób uprawnionych 90%, a dla trzech i więcej osób uprawnionych 95% świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu.

Kwota najniższej renty rodzinnej wynosi od 1 marca 2016: 882,56 zł miesięcznie.

Jeżeli do renty rodzinnej uprawniona jest sierota zupełna, przysługuje jej dodatek dla sierot zupełnych. Od 1 marca 2015 dodatek ten wynosi 392,20 zł.

Prawo do renty rodzinnej ulega zawieszeniu lub świadczenie to ulega zmniejszeniu na analogicznych zasadach jak te, które obowiązują w przypadku renty z tytułu niezdolności do pracy.

Kwota maksymalnego zmniejszenia renty rodzinnej dla jednej osoby wynosi od 1 marca 2016: 478,62 zł.

W razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego.

UWAGA: Wszystkie kwoty wymienione w tym rozdziale zmieniają się, nawet co kwartał. Aktualnych informacji najlepiej szukać na stronie internetowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Decyzje w sprawach rent wydają i świadczenia te wypłacają jednostki organizacyjne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych właściwe ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej.

6.3 Zasiłek pielęgnacyjny

Podstawa prawna: Ustawa z dn. 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2016, poz. 1518 ze zm.) oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z 11 sierpnia 2009 roku w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz. U. z 2009 roku Nr 129, poz. 1058)

Zgodnie z art. 16 w/w ustawy zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- niepełnosprawnemu dziecku;
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia;
- osobie powyżej 75 roku życia.

Kwota zasiłku pielęgnacyjnego podlega weryfikacji co 3 lata. Od 1 listopada 2009 roku jego wysokość wynosi nadal 153,00 zł miesięcznie.

Zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje osobie przebywającej w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie, jeżeli pobyt osoby i udzielane przez tę instytucję świadczenia częściowo lub w całości finansowane są z budżetu państwa albo z Narodowego Funduszu Zdrowia, a także osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego.

Świadczenia rodzinne, w tym zasiłki pielęgnacyjne, są przyznawane i wypłacane przez ośrodek pomocy społecznej podległy wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej.

6.4 Wybrane świadczenia z pomocy społecznej

Podstawa prawna: Ustawa z dn. 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 roku, poz. 930 ze zm.), Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z 22 września 2005 roku w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2005 roku Nr 189, poz. 1598 ze zm.), Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 roku w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz. U. z 2010 Nr 238, poz. 1586 ze zm.), Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 maja 2012 roku w sprawie rodzinnych domów pomocy (Dz. U. z 2012 poz. 719), Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 marca 2012 roku w sprawie mieszkań chronionych (Dz. U. z 2012 roku poz. 305) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 sierpnia 2012 roku w sprawie domów pomocy społecznej (Dz. U. z 2012 roku poz. 964).

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizują ustawowo:

- na terenie gminy – ośrodki pomocy społecznej,
- na terenie powiatu – powiatowe centra pomocy rodzinie,
- na terenie województwa samorządowego – regionalne ośrodki polityki społecznej.

Samotnej osobie niepełnosprawnej, która wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje **pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych**.

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności (jak np. wspieranie nabywania i rozwoju umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, pomoc w życiu społecznym, w załatwianiu spraw urzędowych i uzyskaniu zatrudnienia, wspieranie procesu leczenia i rehabilitacja fizyczna). Usługi te są świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym (posiadające np. kwalifikacje do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, pedagoga, psychologa, pielęgniarki, asystenta osoby niepełnosprawnej, rehabilitanta).

Usługi opiekuńcze przyznaje ośrodek pomocy społecznej, ustalając jednocześnie ich zakres, okres i miejsce świadczenia.

Opłatność za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze określa uchwała rady gminy (oprócz opłat za specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi, których wysokość określa rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społ.).

W ramach systemu pomocy społecznej funkcjonują także placówki zapewniające środowiskową opiekę półstacjonarną. Są to ośrodki wsparcia, które zapewniają całodzienny pobyt, posiłki, podstawowe świadczenia opiekuńcze, rekreacyjno-kulturalne, edukacyjne, rehabilitacyjne. Osoby przewlekłe psychicznie chore, upośledzone umysłowo lub wykazujące inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, mogą korzystać z usług środowiskowych domów samopomocy.

W przypadku braku możliwości zapewnienia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, osoba wymagająca z powodu wieku lub niepełnosprawności pomocy innych osób może korzystać z usług opiekuńczych i bytowych w formie rodzinnego domu pomocy. Rodzinny dom pomocy stanowi formę usług opiekuńczych i bytowych świadczonych całodobowo przez osobę fizyczną lub organizację pożytku publicznego dla nie mniej niż trzech i nie więcej niż ośmiu zamieszkujących wspólnie osób wymagających z powodu wieku lub niepełnosprawności wsparcia w tej formie.

Osobie, która potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, może być przyznany pobyt w mieszkaniu chronionym. Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia, zapewniającą warunki do samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną.

Osobie wymagającej całodobowej opieki, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu (określonego rozporządzeniem Ministra), w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Zgodnie z art. 55 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej „Organizacja domu pomocy społecznej, zakres i poziom usług świadczonych przez dom uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domu oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności.” Ustawa wprowadza też podział DPS-ów, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone. I tak np. osoby niepełnosprawne fizycznie nie powinny przebywać w tych samych domach pomocy społecznej, co osoby z niepełnosprawnością intelektualną czy przewlekle chore psychicznie.

Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania. Obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

- mieszkaniec domu, nie więcej jednak niż 70 % swojego dochodu oraz, jeżeli mieszkaniec domu nie ponosi pełnej odpłatności,
- małżonek, zstępni przed wstępnymi,
- gmina, z której osoba została skierowana do DPS.

Pełnoletniej osobie niepełnosprawnej całkowicie niezdolnej do pracy przysługuje zasiłek stały z pomocy społecznej, jeżeli

- jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej w przypadku osoby samotnej,
- jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały ustalany jest w wysokości różnicy między odpowiednim kryterium dochodowym a dochodem osoby samotnie gospodarującej lub dochodem na osobę w rodzinie (nie może być jednak niższy niż 30 zł).

W przypadku zbiegu uprawnień do zasiłku stałego i renty socjalnej, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka, zasiłek stały nie przysługuje.

7. Uprawnienia pracujących osób niepełnosprawnych

7.1. Czas pracy

Czas pracy osoby niepełnosprawnej nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo.

Od dnia 1 stycznia 2012 roku czas pracy osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo, jeżeli lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub w razie jego braku lekarz sprawujący opiekę nad osobą niepełnosprawną wyda w odniesieniu do tej osoby zaświadczenie o celowości stosowania skróconej normy czasu pracy. Koszty tych badań ponosi pracodawca.

Ustalony zgodnie z powyższymi zasadami wymiar czasu pracy osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności obowiązuje od dnia następującego po dniu przedstawienia pracodawcy zaświadczenia o celowości stosowania skróconej normy czasu pracy.

Osoba niepełnosprawna nie może być również zatrudniona w porze nocnej i w godzinach nadliczbowych.

Stosowanie skróconych norm czasu pracy (7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo) nie powoduje obniżenia wysokości przysługującego wynagrodzenia wypłacanego w stałej miesięcznej wysokości. Natomiast pracownikowi, którego wysokość wynagrodzenia jest określona w stawce godzinowej, przechodzącemu na skrócony wymiar czasu pracy, należy stawkę wynagrodzenia zasadniczego odpowiednio podwyższyć (w stosunku, w jakim pozostaje dotychczasowy wymiar jego czasu pracy do czasu skróconego).

Skrócony czas pracy osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie stosuje się:

- do osób zatrudnionych przy pilnowaniu oraz
- gdy, na wniosek osoby zatrudnionej, lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub, w razie jego braku, lekarz sprawujący opiekę nad tą osobą wyrazi na to zgodę.

7.2. Przerwy w pracy

Na podstawie art. 134 Kodeksu pracy wszystkim pracownikom, których dobowy wymiar czasu pracy wynosi co najmniej 6 godzin, przysługuje prawo do przerwy w pracy, trwającej co najmniej 15 minut.

Osobie niepełnosprawnej – bez względu na dobowy wymiar czasu pracy – przysługuje ponadto prawo do dodatkowej przerwy w pracy w wymiarze 15 minut na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek.

Czas obu wymienionych wyżej przerw jest wliczany do czasu pracy.

7.3. Prawo do dodatkowego urlopu

Zgodnie z art. 19 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych osobie zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym.

Dodatkowy urlop wypoczynkowy udzielany jest na takich samych zasadach, jak zwykły urlop wypoczynkowy.

Zgodnie z art. 154 § 1 Kodeksu pracy, wymiar urlopu wypoczynkowego jest uzależniony od stażu pracy i wynosi:

- 1) 20 dni - jeżeli pracownik jest zatrudniony krócej niż 10 lat,
- 2) 26 dni - jeżeli pracownik jest zatrudniony co najmniej 10 lat.

Tak więc w przypadku osoby zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności wymiar urlopu wypoczynkowego będzie wynosił odpowiednio:

- 3) 30 dni - jeżeli pracownik jest zatrudniony krócej niż 10 lat,
- 4) 36 dni - jeżeli pracownik jest zatrudniony co najmniej 10 lat.

Urlop w wymiarze proporcjonalnym może być stosowany jedynie w przypadkach ściśle określonych w art. 155¹(ustanie stosunku pracy) oraz w art. 155² Kodeksu pracy (np. po trwającym co najmniej 1 miesiąc okresie urlopu bezpłatnego lub wychowawczego).

Wymiar urlopu dla pracownika zatrudnionego w niepełnym wymiarze czasu pracy ustala się proporcjonalnie do wymiaru czasu pracy tego pracownika.

Prawo do pierwszego urlopu dodatkowego osoba niepełnosprawna nabywa po przepracowaniu jednego roku po dniu zaliczenia jej do jednego ze stopni niepełnosprawności. Za dzień zaliczenia do danego stopnia niepełnosprawności należy uznać dzień posiedzenia zespołu orzekającego (data wydania orzeczenia).

Urlop dodatkowy w wymiarze 10 dni roboczych nie przysługuje osobie uprawnionej do urlopu wypoczynkowego w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych (np. nauczycielom) lub do urlopu dodatkowego na podstawie odrębnych przepisów (np. sędziom).

Udzielając urlopu wypoczynkowego pracownikom zaliczonym do znacznego bądź umiarkowanego stopnia niepełnosprawności należy pamiętać, że jeden dzień urlopu odpowiada 7 (gdy pracownik przedstawi zaświadczenie o celowości stosowania skróconej normy czasu pracy) lub 8 godzinom pracy.

W sprawach nieuregulowanych przepisami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, np. związanych z nabywaniem prawa do kolejnych urlopów dodatkowych bądź związanych z wykorzystaniem urlopu, stosuje się przepisy Kodeksu pracy.

WAŻNE!!!

1. Pracownik nabywa prawo do urlopu nawet jeżeli nie wykonywał pracy z powodu choroby i pobierał w tym czasie zasiłek chorobowy (dot. także świadczenia rehabilitacyjnego). Znaczenie bowiem ma pozostawanie w stosunku pracy, a nie jej świadczenie. Wyjątki: urlop bezpłatny, zdrowotny, nieświadczenie pracy w związku z odbywaniem kary pozbawienia wolności, odbywaniem służby wojskowej.

2. Pierwszy dodatkowy urlop osoba niepełnosprawna nabywa w całości, nawet jeżeli uzyska do niego prawo dopiero w grudniu danego roku. Wynika to z brzmienia art. 19 ust. 1 ustawy o rehabilitacji (...): „Prawo do pierwszego urlopu dodatkowego osoba ta nabywa po przepracowaniu jednego roku po dniu zaliczenia jej do jednego z tych stopni niepełnosprawności.” Prawo do kolejnego dodatkowego urlopu wypoczynkowego osoba zaliczona do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nabywa z dniem 1 stycznia każdego roku kalendarzowego, o ile pozostaje w zatrudnieniu.

3. Jeżeli osoba zaliczona do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności utraci status osoby niepełnosprawnej lub też zostanie zaliczona do lekkiego stopnia niepełnosprawności, nie traci prawa do urlopów, do których nabyła prawo przed utratą tego statusu lub zmianą stopnia niepełnosprawności na lekki (zarówno zaległych jak i bieżących). W takim przypadku brak jest podstaw do zastosowania zasady urlopu w wymiarze proporcjonalnym. Utrata bądź zmiana stopnia niepełnosprawności powoduje utratę prawa do kolejnego dodatkowego urlopu wypoczynkowego.

4. Prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego przysługuje pracownikowi zaliczonemu do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, chociażby nie wystąpił do pracodawcy o przyznanie takiego urlopu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2005 roku sygn. II PK 339/04). Ani przepisy ustawy o rehabilitacji, ani przepisy Kodeksu pracy nie uzależniają prawa do urlopu wypoczynkowego od wniosku osoby do urlopu uprawnionej. Nieuzyskanie przez pracodawcę wiadomości o przysługującym pracownikowi z mocy prawa prawie do dodatkowego urlopu wypoczynkowego może – w konkretnych okolicznościach - oznaczać tylko tyle, że pracodawcy nie można zarzucić zawinionego niewykonywania zobowiązania do udzielenia urlopu zgodnie z przepisami prawa pracy.

5. Dodatkowy urlop wypoczynkowy przechodzi na rok następny. Urlopu dodatkowego niewykorzystanego w terminie ustalonym zgodnie z planem urlopów na dany rok należy pracownikowi udzielić najpóźniej do końca trzeciego kwartału następnego roku kalendarzowego.

6. Roszczenia ze stosunku pracy, w tym dotyczące udzielenia dodatkowego urlopu wypoczynkowego ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Trzyletni termin przedawnienia

prawa do urlopu rozpoczyna się najwcześniej w ostatnim dniu roku kalendarzowego, w którym pracownik nabył to prawo.

7.4 Zwolnienia z pracy

Osoba o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ma prawo do zwolnienia od pracy z zachowaniem prawa do wynagrodzenia:

- 1) w wymiarze do 21 dni roboczych w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym, nie częściej niż raz w roku,
- 2) w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, jeżeli czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy.

7.4.1 Zwolnienie od pracy w celu uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym

Pracodawca udziela zwolnienia od pracy w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym, na podstawie wniosku lekarza sprawującego opiekę nad osobą niepełnosprawną, o skierowanie na turnus rehabilitacyjny. Pracownik niepełnosprawny powinien przedstawić pracodawcy skierowanie na turnus rehabilitacyjny w takim terminie, który umożliwi zapewnienie normalnego toku pracy w zakładzie. Natomiast podstawą wypłaty wynagrodzenia - obliczanego jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy - za czas zwolnienia, jest przedłożony pracodawcy dokument, który potwierdza pobyt na turnusie, wystawiony przez organizatora turnusu.

Łączny wymiar dodatkowego urlopu wypoczynkowego i zwolnienia od pracy w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym nie może przekraczać 21 dni roboczych w roku kalendarzowym. Oznacza to, że w przypadku korzystania w danym roku przez osobę niepełnosprawną z dodatkowego urlopu wypoczynkowego, pracodawca ustalając wymiar zwolnienia na turnus, udzielonego w tym samym roku kalendarzowym, bierze pod uwagę wymiar wykorzystanego wcześniej dodatkowego urlopu. Przepis ten stosuje się odpowiednio przy ustalaniu wymiaru dodatkowego urlopu wypoczynkowego, w przypadku gdy najpierw osoba niepełnosprawna korzysta ze zwolnienia na turnus (np. jeśli pracownik wykorzysta na turnus rehabilitacyjny 14 dni roboczych, wówczas w ramach dodatkowego urlopu wypoczynkowego, może wykorzystać jedynie 7 dni). Prawo do zwolnienia od pracy jest całkowicie niezależne od prawa do urlopu wypoczynkowego, w tym dodatkowego. Pracodawca nie może żądać, aby pracownik niepełnosprawny wyjeżdżał na turnus w okresie urlopu wypoczynkowego.

WAŻNE!!! art. 20 ust. 1 pkt. 1 ustawy o rehabilitacji (...) daje prawo do korzystania ze zwolnienia w wymiarze 21 dni roboczych, z zachowaniem prawa do wynagrodzenia, osobie zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, jednak tylko w celu uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym. Osoby skierowane do sanatorium przez lekarza NFZ nie mogą więc z takiego zwolnienia korzystać.

7.4.2. Zwolnienie od pracy w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy

Zwolnienie od pracy w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy jest zwolnieniem skutkującym usprawiedliwioną nieobecnością pracownika w pracy, w sytuacji, gdy czynności te nie mogły być wykonane poza godzinami pracy. Nieobecność w takim przypadku może trwać cały dzień bądź kilka godzin, a pracodawca nie może wymagać, aby pracownik korzystał z urlopu wypoczynkowego.

Przepisy nie określają szczegółowych zasad udzielania przez pracodawcę zwolnienia od pracy w celu wykonania zabiegów leczniczych lub usprawniających. Do pracodawcy należy więc określenie tych zasad. Zwolnienie to może być udzielone np. na podstawie skierowania lekarza na zabiegi. Należy zauważyć, że w przypadku zwolnienia od pracy w celu wykonania zabiegów leczniczych lub usprawniających, nie ma żadnych ograniczeń dotyczących maksymalnego, łącznego wymiaru liczby dni roboczych tego zwolnienia (w przypadku zwolnienia na turnus jest to 21 dni roboczych). Określony jest tylko jeden warunek, tj. że czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy.

WAŻNE!!! W przypadku zwolnienia w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy:

- czas zwolnienia zależy jest od czasu trwania badania, zabiegu, itp. (oraz ewentualnego czasu niezbędnego na dojazd),
- warunkiem udzielenia zwolnienia jest niemożność wykonania tych czynności poza godzinami pracy,
- pracodawca ma prawo żądać udokumentowania,
- wynagrodzenie za czas zwolnień od pracy, oblicza się jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy.

8. Dofinansowania ze środków PFRON

O poniższe dofinansowania można ubiegać się w **Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Świeciu, ul. Wojska Polskiego 195 A, 86-100 Świecie**
tel. 52 56 83 204, 52 56 83 202

Godziny urzędowania: **poniedziałek-piątek 7:30-15:30**

8.1 Turnusy rehabilitacyjne

Z turnusów rehabilitacyjnych mogą korzystać wszystkie osoby niepełnosprawne, które posiadają orzeczenie:

- ♦ o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności lub
- ♦ o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów lub
- ♦ o niepełnosprawności, wydane przed ukończeniem 16 roku życia.

Osoba niepełnosprawna ubiegająca się o dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych kosztów uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym powinna złożyć:

- ♦ odpowiedni wniosek o dofinansowanie,
- ♦ kopię orzeczenia o stopniu niepełnosprawności,
- ♦ wniosek lekarza o skierowanie na turnus rehabilitacyjny.

Wniosek o dofinansowanie zawiera oświadczenie o wysokości dochodu w rodzinie oraz liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym.

Wniosek o dofinansowanie należy złożyć we właściwym dla miejsca zamieszkania powiatowym centrum pomocy rodzinie. Jest on rozpatrywany w ciągu 30 dni od daty złożenia kompletnego wniosku. PCPR w terminie 7 dni od dnia rozpatrzenia wniosku powiadamia w formie pisemnej wnioskodawcę o sposobie jego rozpatrzenia. Informuje przy tym o wysokości przyznanego dofinansowania bądź też uzasadnia odmowę jego przyznania.

Pierwszeństwo w uzyskaniu dofinansowania mają osoby niepełnosprawne o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz w wieku do 24 lat uczące się i niepracujące.

Dofinansowanie można otrzymać tylko raz w roku kalendarzowym.

Wysokość dofinansowania wynosi:

- ♦ 30% przeciętnego wynagrodzenia– dla osoby niepełnosprawnej ze znacznym stopniem niepełnosprawności bez ograniczenia wieku, osoby w wieku do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz osoby niepełnosprawnej w wieku 16-24 lat, uczącej się i niepracującej,
- ♦ 27% przeciętnego wynagrodzenia– dla osoby niepełnosprawnej z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności,
- ♦ 25% przeciętnego wynagrodzenia– dla osoby niepełnosprawnej z lekkim stopniem niepełnosprawności,
- ♦ 20% przeciętnego wynagrodzenia– dla opiekuna osoby niepełnosprawnej,

- ♦ 20% przeciętnego wynagrodzenia- dla osoby niepełnosprawnej, niezależnie od stopnia niepełnosprawności, zatrudnionej w zakładzie pracy chronionej.

Osoby zatrudnione w zakładzie pracy chronionej mogą również starać się o dofinansowanie uczestnictwa w turnusie z zakładowego funduszu rehabilitacji.

Osoba niepełnosprawna, która uzyskała dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym, w terminie 30 dni od otrzymania powiadomienia, nie później jednak niż na 21 dni przed dniem rozpoczęcia turnusu informuje PCPR o turnusie, w którym będzie uczestniczyła.

Aby przyznane dofinansowanie zostało przekazane organizatorowi turnusu muszą być spełnione warunki określone Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 roku w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz. U. Nr 230, poz. 1694 ze zm.), tj.:

- ♦ wybrany przez osobę niepełnosprawną ośrodek i organizator muszą posiadać odpowiednie uprawnienia na okres trwania turnusu rehabilitacyjnego,
- ♦ wybrany przez osobę niepełnosprawną ośrodek musi być uprawniony do przyjmowania osób niepełnosprawnych z określonymi w orzeczeniu lub wniosku lekarskim dysfunkcjami lub schorzeniami na określony turnus,
- ♦ wybrany przez osobę niepełnosprawną organizator musi być uprawniony do organizowania wybranego turnusu dla osób z określonymi w orzeczeniu lub wniosku lekarskim dysfunkcjami lub schorzeniami.

Aktualne informacje o ośrodkach i organizatorach turnusów rehabilitacyjnych, posiadających wpisy do rejestrów wojewody dostępne są pod adresem elektronicznym: www.empatia.mpips.gov.pl

Na tej stronie znajduje się centralna baza danych, utworzona z 16 wojewódzkich rejestrów ośrodków i 16 wojewódzkich rejestrów organizatorów. Zawiera ona aktualizowane przez wojewodów informacje o ośrodkach i organizatorach, posiadających wpis do odpowiedniego rejestru wojewody.

Na stronie umożliwiono wyszukiwanie ośrodków i organizatorów według zadanych kryteriów (np. rodzaju turnusu, rodzaju dysfunkcji, adresu). Wyszukane pozycje można następnie wydrukować wraz z danymi kontaktowymi.

8.2 Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny

Sprzęt rehabilitacyjny to sprzęt niezbędny do prowadzenia zajęć rehabilitacyjnych mających za zadanie przy aktywnym uczestnictwie osoby niepełnosprawnej możliwie najwyższego poziomu jej funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

O dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego mogą ubiegać się:

- ♦ osoby niepełnosprawne (w tym małoletnie), które:
- ♦ złożą wniosek, a w imieniu osoby małoletniej, może złożyć przedstawiciel ustawowy lub prawny opiekun ustanowiony postanowieniem sądu
- ♦ posiadają orzeczenie, o którym mowa w art. 1 lub art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a w przypadku osoby, o której mowa w art. 62 ust. 3 orzeczenie o stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydane przed dniem 1 stycznia 1998 roku.
- ♦ przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:
 - 50 % przeciętnego wynagrodzenia,
 - 65 % przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej
- ♦ osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, jeżeli prowadzą działalność związaną z rehabilitacją osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej dwóch lat przed dniem złożenia wniosku oraz udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków Funduszu.

Do wniosku o dofinansowanie sprzętu rehabilitacyjnego należy dołączyć:

- ♦ kserokopię orzeczenia o niepełnosprawności
- ♦ zaświadczenie od lekarza specjalisty zawierające:
 - nazwę schorzenia (w języku polskim)
 - uzasadnienie wykorzystania sprzętu rehabilitacyjnego do indywidualnej rehabilitacji w warunkach domowych oraz nazwę sprzętu rehabilitacyjnego.

W uzasadnionych przypadkach w celu rozpoznania sprawy PCPR może żądać dodatkowych dokumentów (zaświadczeń).

Wysokość dofinansowania sprzętu rehabilitacyjnego wynosi do 80% kosztów przedsięwzięcia, nie więcej niż do wysokości pięciokrotności przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu zawarcia umowy o dofinansowanie.

Wniosek o dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny można złożyć w każdym czasie.

Podstawę dofinansowania ze środków Funduszu stanowi umowa zawarta przez Starostę Powiatu Świeckiego lub działającego z upoważnienia Starosty-Dyrektora Centrum z osobą niepełnosprawną lub jej przedstawicielem ustawowym, osobą fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą, osobą prawną lub jednostką nie posiadającą osobowości prawnej.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionego przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków Funduszu.

Dofinansowaniem ze środków Funduszu może być objęty zakup sprzętu rehabilitacyjnego m.in.:

- rower rehabilitacyjny
- łóżko ortopedyczne wielofunkcyjne
- piłki rehabilitacyjne, lekarskie
- trenery dłoni
- bryły rehabilitacyjne (klocki, wałki, kliny)
- pufy, worki rehabilitacyjne
- materac rehabilitacyjny
- rotor
- stepter
- UGUL
- klocki i gry wypukłe, zabawki dźwiękowe
- pufy, worki rehabilitacyjne
- tablice do terapii ręki, tablice manualne
- kolorowe figury geometryczne
- układanki
- kształtki rehabilitacyjne
- równoważnie

Szczegółowy koszt urządzeń ustalany jest według średnich cen.

Wnioski o dofinansowanie rozpatrywane są w kolejności napływania kompletnych wniosków, aż do momentu wyczerpania środków finansowych przeznaczonych na ten cel na dany rok.

8.3 Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze

Każdy ubezpieczony w Narodowym Funduszu Zdrowia, w razie potrzeby ma prawo do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (bezpłatnie lub częściowo odpłatnie). W celu uzyskania dofinansowania z NFZ należy, z dokumentacją uzyskaną od lekarza (w zależności od rodzaju środka o konieczności jego stosowania decyduje lekarz pierwszego kontaktu lub lekarz specjalista, który wystawia zlecenie na zaopatrzenie w środki pomocnicze lub przedmioty ortopedyczne.), zgłosić się do jednego z punktów NFZ, np.:

Kujawsko-Pomorski
Oddział Wojewódzki NFZ
ul. Słowackiego 3, 85-064 Bydgoszcz
adres do korespondencji: al. Mickiewicza 15, 85-071 Bydgoszcz
tel. 52 32 52 700, 52 32 52706
oddział jest czynny w dni robocze w godz. 8:00-16:00

Osoba niepełnosprawna składa zlecenie w Narodowym Funduszu Zdrowia w celu uzyskania dofinansowania w ramach ubezpieczenia zdrowotnego. Po uzyskaniu potwierdzenia prawa do uzyskania stosownego środka, osoba niepełnosprawna dokonuje procedury zakupu u sprzedawców wg wykazu Narodowego Funduszu Zdrowia.

Zachowanie powyższej procedury jest konieczne aby uzyskać dofinansowanie z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

O dofinansowanie do przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne (w tym małoletnie), które spełniają następujące warunki:

- a) złożą wniosek, a w imieniu osoby małoletniej, może złożyć przedstawiciel ustawowy lub prawny opiekun ustanowiony postanowieniem sądu.
- b) posiadają orzeczenie, o którym mowa w art. 1 lub art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a w przypadku osoby, o której mowa w art. 62 ust. 3 orzeczenie o stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydane przed dniem 1 stycznia 1998 roku.
- c) przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:

- 50 % przeciętnego wynagrodzenia,
- 65 % przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej.

Dopłata przysługuje pod warunkiem spełnienia kryterium dochodowego i wynosi do 100 % udziału osoby niepełnosprawnej w limicie ceny lub do 150% sumy kwoty limitu i udziału własnego, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit.

Aby uzyskać dofinansowanie należy złożyć w Centrum wniosek, do którego należy dołączyć:

- kopię orzeczenia o niepełnosprawności
- fakturę określającą cenę nabycia z wyodrębnioną kwotą opłacaną w ramach ubezpieczenia zdrowotnego oraz kwotą udziału własnego lub inny dokument potwierdzający zakup, wraz z potwierdzoną za zgodność, przez świadczeniodawcę realizującego zlecenie, kopią zrealizowanego zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, albo
- kopię zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wraz z ofertą określającą cenę nabycia z wyodrębnioną kwotą opłacaną w ramach ubezpieczenia zdrowotnego i kwotą udziału własnego oraz termin realizacji zlecenia od momentu przyjęcia go do realizacji.

Wniosek o dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze można złożyć w każdym czasie.

Wnioski o dofinansowanie rozpatrywane są w kolejności napływania kompletnych wniosków, aż do momentu wyczerpania środków finansowych przeznaczonych na ten cel na dany rok.

Dofinansowaniem ze środków Funduszu może być objęty zakup przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych (mających refundację NFZ), np.:

- protezy kończyn dolnych i górnych,
- aparaty ortopedyczne na kończyny dolne i górne,
- ortozy kończyn dolnych i górnych, tułowia i szyi,
- gorsety i kołnierze ortopedyczne,
- obuwie ortopedyczne,
- kule, laski inwalidzkie, balkoniki i podpórki do chodzenia,
- wózki inwalidzkie, foteliki dla dzieci do siedzenia,
- indywidualne przedmioty pionizujące, pełzaki,
- soczewki,
- aparaty słuchowe,
- systemy wspomagające słyszenie,
- zestawy infuzyjne (wkłucia) do osobistych pomp insulinowych,
- cewniki,
- worki,
- pieluchomajtki,
- protezy piersi,
- poduszki i materace przeciwoleżynowe.

8.4 Likwidacja barier architektonicznych

Bariery architektoniczne to wszelkie utrudnienia występujące w budynku i w jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym i wymagają przebudowy.

O dofinansowanie ze środków Funduszu likwidacji barier architektonicznych może ubiegać się :

- 1) osoba niepełnosprawna posiadająca orzeczenie, o którym mowa w art. 1 lub art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a w przypadku osoby, o której mowa w art. 62 ust. 3 orzeczenie o stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydane przed dniem 1 stycznia 1998 roku, a w szczególności:
 - a. osoba niepełnosprawna w wieku do 16 roku życia legitymująca się orzeczeniem o niepełnosprawności wydanym ze względu na dysfunkcję narządu ruchu lub choroby neurologiczne,

- b. osoba niepełnosprawna w wieku do 16 roku życia legitymująca się orzeczeniem o niepełnosprawności wydanym ze względu na dysfunkcję narządu wzroku,
 - c. osoba niepełnosprawna ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub równoważnym wydanym ze względu na dysfunkcję narządu ruchu lub choroby neurologiczne,
 - d. osoba niepełnosprawna ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub równoważnym wydanym ze względu na dysfunkcję narządu wzroku,
 - e. osoba niepełnosprawna z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności lub równoważnym ze względu na dysfunkcję narządu ruchu z koniecznością poruszania się przy pomocy kuli lub balkonika na stałe,
 - f. osoba niepełnosprawna z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności lub równoważnym ze względu na dysfunkcję narządu wzroku,
- 2) osoba niepełnosprawna o której mowa w pkt.1 lit. a-f, jeżeli jest właścicielem nieruchomości lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości albo posiada pisemną zgodę właściciela lokalu lub budynku mieszkalnego, w którym stale mieszka.

Trudność w poruszaniu się musi być potwierdzona orzeczeniem wydanym ze względu na dysfunkcję narządu ruchu, choroby neurologiczne lub dysfunkcję narządu wzroku.

Orzeczenie musi być ważne w dniu składania wniosku, w dniu podpisywania i realizacji umowy.

Konieczność poruszania się na wózku inwalidzkim oraz przy pomocy kul lub balkonika musi być potwierdzona zaświadczeniem lekarskim ważnym jeden miesiąc od dnia wystawienia.

Wniosek o udzielenie dofinansowania wraz z obowiązującymi załącznikami należy składać w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Osoba niepełnosprawna może złożyć wniosek w każdym czasie.

Wysokość dofinansowania likwidacji barier architektonicznych wynosi do 95% kosztów przedsięwzięcia, nie więcej niż do wysokości 15-krotnego przeciętnego wynagrodzenia. Wysokość przeciętnego wynagrodzenia ustala się w wysokości kwoty obowiązującej w dniu podpisania umowy.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie.

Dofinansowaniem ze środków Funduszu nie może być objęte dostosowanie budynku nowo wybudowanego lub będącego w trakcie prac wykończeniowych.

Katalog rzeczowy urządzeń, materiałów budowlanych, robot lub innych czynności, jakie m.in. mogą być objęte dofinansowaniem na wniosek osoby fizycznej, np:

- budowa pochylni i dojścia do budynku mieszkalnego, zapewniającego osobom niepełnosprawnym samodzielny dostęp do lokalu,

- dostawa, zakup i montaż, np. podnośnika, platformy schodowej, windy przyściennej
- dostawa, zakup i montaż poręczy i uchwytów w ciągach komunikacyjnych oraz uchwytów ułatwiających korzystanie z urządzeń higieniczno-sanitarnych,
- roboty polegające np. na likwidacji progów,

8.5 Likwidacja barier w komunikowaniu się i technicznych

Likwidacja barier w komunikowaniu się polega na umożliwieniu osobie niepełnosprawnej porozumiewanie się z innymi ludźmi przeważnie poprzez dokonanie odpowiednich inwestycji natomiast likwidacja barier technicznych polega na inwestycjach w sprzęt techniczny pozwalający osobie niepełnosprawnej samodzielne funkcjonowanie w życiu codziennym, sprawniejsze działanie w społeczeństwie i pełnienie ról społecznych.

O dofinansowanie likwidacji barier mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne (w tym małoletnie), które spełniają następujące warunki:

1) posiadają orzeczenie, o którym mowa w art. 1 lub art. 62 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a w przypadku osoby, o której mowa w art. 62 ust. 3 orzeczenia o stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydane na stałe przed dniem 1 stycznia 1998 roku, przy czym z orzeczenia o niepełnosprawności musi wynikać co jest jej przyczyną

2) w sytuacji, gdy przyczyną niepełnosprawności są choroby neurologiczne przedstawią zaświadczenie lekarza specjalisty potwierdzające istnienie dysfunkcji narządu ruchu

3) mają trudności w komunikowaniu się wynikające z niepełnosprawności

4) znajdują się w stanie, pozwalającym na samodzielne użytkowanie i obsługę danego urządzenia z wyłączeniem tych urządzeń, których obsługa z istoty rzeczy nie jest możliwa przez osobę niepełnosprawną

5) których przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku nie przekracza:

- 50% przeciętnego wynagrodzenia , o którym mowa w art. 2 pkt. 4 ustawy na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym

- 65 % przeciętnego wynagrodzenia dla osób prowadzących samodzielne gospodarstwo domowe

Osoba niepełnosprawna może złożyć wniosek o dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w każdym czasie.

Wniosek w imieniu osoby małoletniej może złożyć przedstawiciel ustawowy lub prawny opiekun ustanowiony postanowieniem sądu.

Do wniosku, wnioskodawca zobowiązany jest dołączyć odpowiednie opinie, pozwolenia oraz inne dokumenty, o ile wynika to z odrębnych przepisów.

- ♦ Dofinansowanie ze środków Funduszu w ramach likwidacji barier w komunikowaniu się może m.in. obejmować:
 - zakup i montaż urządzenia wspomagającego SAM (dla osób z porażeniem czterokończynowym)
 - zakup specjalistycznego sprzętu elektronicznego ułatwiającego kontakt z ludźmi i umożliwiającego szeroki dostęp do informacji (np. urządzenie lektorskie)
 - zakup maszyny do pisania pismem Braille'a,
 - telefon komórkowy udźwiękowiony,
 - zakup budzików świetlnych i wibracyjnych,
 - zakup i montaż wzmacniacza do aparatu telefonicznego,
 - zakup urządzeń wspomagających odbiór dźwięku z telewizora,
 - zakup podstawowego zestawu komputerowego (w razie konieczności specjalistycznego sprzętu współpracującego z podstawowym zestawem),
 - specjalistyczne programy edukacyjne
- ♦ Dofinansowanie ze środków Funduszu w ramach likwidacji barier w technicznych może m.in. obejmować:
 - glukometr mówiący,
 - ciśnieniomierz mówiący,
 - tester kolorów,
 - wózek prysznicowo-toaletowy,
 - rampa podjazdowa (przenośna) tylko dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim,
 - nasadka podwyższająca na toaletę,
 - podnośnik (w tym: wannowy, transportowy) dla osób poruszających się na wózku inwalidzkim,
 - siedzenie pod prysznic,
 - krzesło toaletowe (fotelosedes),
 - transporter schodowy,
 - wanna dołożkowa,
 - leżaczek kąpielowy

Aby uzyskać dofinansowanie osoba niepełnosprawna składa wniosek wraz z obowiązującymi załącznikami.

W uzasadnionych przypadkach w celu rozpoznania sprawy PCPR może żądać dodatkowych dokumentów (zaświadczeń).

Wnioski o dofinansowanie rozpatrywane są w kolejności napływania kompletnych wniosków, aż do momentu wyczerpania środków finansowych przeznaczonych na ten cel na dany rok.

Wysokość dofinansowania likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych wynosi do 95% kosztów przedsięwzięcia, nie więcej niż do wysokości piętnastokrotności przeciętnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu zawarcia umowy o dofinansowanie.

Szczegółowy koszt urządzeń, o których dofinansowanie występuje wnioskodawca ustala się według średnich cen.

Podstawę dofinansowania stanowi umowa zawarta pomiędzy osobą niepełnosprawną (w przypadku małoletnich umowa z przedstawicielem ustawowym wnioskodawcy lub prawnym opiekunem ustanowionym postanowieniem sądu), a działającym z upoważnienia Starosty Dyrektorem PCPR.

Dofinansowanie nie przysługuje osobom niepełnosprawnym, które w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku uzyskały dofinansowanie w ramach likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych.

Wniosek o dofinansowanie osoba niepełnosprawna może złożyć po upływie trzech lat licząc od dnia zawarcia umowy na dofinansowanie w ramach danej bariery.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków Funduszu.

**SZCZEGÓŁOWE INFORMACJE ODNOŚNIE POWYŻSZYCH ZADAŃ MOŻNA
UZYSKAĆ W POWIATOWYM CENTRUM POMOCY RODZINIE W ŚWIECIU
(nr tel. 52 56 83 204)**

9. Powiatowy Ośrodek Aktywnej Rehabilitacji Społecznej w Świeciu

Powiatowy Ośrodek Aktywnej Rehabilitacji Społecznej prowadzony jest przez Towarzystwo Wspierania Osób Niepełnosprawnych.

Głównym celem Ośrodka jest nieodpłatne wypożyczanie sprzętu rehabilitacyjnego, np.: łóżka rehabilitacyjne, materace p/o, wózki inwalidzkie, foteliki dla dzieci- NOEL, wózki prysznicowo- toaletowe, krzesła toaletowe, - krzeselko rehabilitacyjne, podpórki, kule łokciowe, wałki, piłki, materace, rowery rehabilitacyjne.

Aby uzyskać sprzęt, podstawą jest:

- ważne zaświadczenie lekarskie ze wskazaniem na określony sprzęt,
- orzeczenie o niepełnosprawności.

Aby wypożyczyć w/w sprzęt należy się zgłosić do:

**Towarzystwa Wspierania Osób Niepełnosprawnych w Świeciu
Warsztaty Terapii Zajęciowej w Świeciu, ul. Nadbrzeźna 2a
86-100 Świecie, tel. 52 33 144 81**

PRZYDATNE STRONY INTERNETOWE:

- pcpr-swiecie.rbip.mojregion.info
- bip.csw.pl
- www.pfron.org.pl
- www.mpips.gov.pl
- isap.sejm.gov.pl
- www.niepelnopsrawni.gov.pl
- www.zus.gov.pl
- www.mz.gov.pl
- www.nfz.gov.pl
- www.mf.gov.pl
- www.mir.gov.pl
- www.pasazer.utk.gov.pl
- mac.gov.pl
- www.krrit.gov.pl
- www.pkw.gov.pl
- www.msport.gov.pl
- www.mkidn.gov.pl
- www.men.gov.pl
- www.mnisw.gov.pl
- legislacja.rcl.gov.pl
- eur-lex.europa.eu
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świeciu
- Powiat Świecki
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
- Internetowy System Aktów Prawnych
- Biuro Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych
- Ministerstwo Zdrowia
- Narodowy Fundusz Zdrowia
- Ministerstwo Finansów
- Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju
- Urząd Transportu Kolejowego
- Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji
- Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji
- Państwowa Komisja Wyborcza
- Ministerstwo Sportu i Turystyki
- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Ministerstwo Edukacji Narodowej
- Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
- Rządowe Centrum Legislacji
- Akty Prawne Unii Europejskiej

Informator został opracowany w oparciu o zawarte w informatorze ustawy i rozporządzenia, strony internetowe wymienione powyżej oraz Informator dla osób niepełnosprawnych, Zakład Ubezpieczeń Społecznych i Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

NOTATKI

NOTATKI
